PARAPHRASE

VAN DE BRIEF AAN DE

HEBREEËN

DOOR

Dr E. SMILDE

T. WEVER — FRANEKER

TER INLEIDING.

In de inleiding op een te behandelen Bijbelboek pleegt men vragen te bespreken als deze: wie was de schrijver, wie waren de eerste lezers, waar en wanneer werd het geschreven, wat is de gedachtengang en strekking, welke is de betekenis van dit boek in het geheel der Godsopenbaring?

Lang niet alles wat in dezen over de Brief aan de Hebreeën is geschreven, is voor een populair werk, als de Paraphrase bedoelt te zijn, van belang.

Dit klemt temeer, als men bedenkt, dat men veelal bij zijn onderzoek tot een negatief resultaat kwam of zich met een hypothese (onderstelling) moest behelpen.

Toch kunnen wij daarom niet geheel van de genoemde kwesties zwijgen. Immers, juist een van die negatieve resultaten (nl. dat onze brief niet van Paulus is) heeft meegebracht, dat men het eigensoortige van dit Godswoord, in onderscheiding van b.v. Paulus' brieven, beter is gaan zien.

Dit wettigt een bespreking van de boven aangestipte punten.

§ 1. *De Brief aan de Hebreeën in de kerk.*

Het heeft vrij lang geduurd, eer de Brief aan de Hebreeën in de kerk der eerste eeuwen algemeen bekend en gelezen werd èn als canoniek, als deel van Gods Woord, werd erkend.

Christelijke schrijvers uit het eind van de eerste eeuw en het eerste deel van de tweede eeuw in het Westen, tonen er mee bekend te zijn of halen de brief rechtstreeks aan. Ze vermelden echter dan geen auteur of titel, en of ze Hebreeën voor canoniek hielden, is te betwijfelen.

We zijn hier nog geheel in het begin van het proces der canonvorming.

Veel duidelijker is de situatie omstreeks 200 n. Chr. in Egypte. De beroemde leraars van de z.g. Catechetenschool te Alexandrië rekenen Hebreeën tot de canon en houden Paulus voor de schrijver, althans in indirecte zin. De bezwaren van taal en stijl lossen ze op door de onderstelling, dat een leerling der apostelen de brief heeft vertaald of aan Paulus' gedachten de groepering en formulering gegeven heeft.

Minder zeker was men elders in de kerk. Belangrijke auteurs zwijgen van Hebreeën, of als ze hem kennen, houden ze hem niet voor canoniek.

Opmerkelijk is het standpunt van Tertullianus, in het Westen van de

Noord-Afrikaanse kerk. Hij haalt Hebreeën voor het eerst aan onder de ons bekende titel „aan de Hebreeën", maar noemt Barnabas als schrijver. Hij kent gemeenten, die Hebreeën voor canoniek houden, maar rekent zelf de brief niet tot de canon van het Nieuwe Testament.

In de derde eeuw en later wijzigt zich reeds de toestand voor het Oosten. Men toont zich nog wel op de hoogte met bezwaren die er leven, maar neemt langzamerhand algemeen Hebreeën aan als Paulinisch èn als canoniek.

Het Westen bleef nog lang in zijn critische houding volharden.

De vierde eeuw, de tijd van de Christenkeizers, van de beroemde kerkvergaderingen en van de grote kerkvaders, bracht ook hier de consolidering.

Door het levendiger contact met de kerk in het Oosten, laat het Westen zijn bezwaren vallen. De Synode van Carthago van 397 hield Hebreeën voor canoniek en voor een brief van Paulus.

Het Humanisme van de 16de eeuw deed de oude bezwaren t.a.v. de Paulinische afkomst herleven.

De Hervormers handhaafden Hebreeën als canoniek, maar ontkenden Paulus' auteurschap. Luther dacht zich Apollos als schrijver.

De Nederlandse Geloofsbelijdenis volgt in dezen Calvijn niet. Zij somt 14 brieven van Paulus op als behorend tot de canon van het Nieuwe Testament en daaronder die aan de Hebreeën.

De Gereformeerde theologie van de laatste tijd is echter tot het standpunt van Calvijn teruggekeerd.

§ 2. *Vorm van de brief.*

a. *Taal en stijl.*

Dat de bezwaren tegen Paulus' auteurschap niet uit de lucht gegrepen zijn, toont het onderzoek naar de taal en stijl van de brief. De kerkvaders in Egypte omstreeks 200 hadden daar reeds oog voor.

Paulus' brieven zijn geschreven in het populaire Grieks van zijn tijd, de taal van het dagelijks verkeer. Het Grieks van Hebreeën staat dichter bij het kunstproza, dat de geletterden bezigden. Er is bij de schrijver een bewust streven naar sierlijke uitdrukkingen en welluidende afronding der zinnen.

Hij bouwt zijn zinnen regelmatig op en houdt een eens opgezette constructie vol.

Tussenzinnen weet hij goed te plaatsen.

Hij heeft de gewoonte in zijn betoog een bepaalde gedachte eerst aan te stippen, om ze dan later breed uit te werken.

In zijn terminologie is er verwantschap met wijsgerige auteurs en de wijsheidslitteratuur, die hem bekend was.

Zijn Grieks bevat verschillende woordspelingen en andere stijl-eigenaardigheden.

Dit alles onderscheidt hem van Paulus, wiens brieven volop gelegenheidsgeschriften zijn, geboren uit de nood van het ogenblik. Zijn taal en stijl dragen daarvan de stempel. Zij zijn directer, meer bewogen, abrupt bij tijden. Het streven van de redenaar naar keurige, welverzorgde stijlvormen is hem vreemd.

Een en ander laat zich zonder beroep op de grondtekst moeilijk nauwkeurig bewijzen.

Toch vallen de stijlverschillen tussen Paulus' brieven en Hebreeën ook in de vertaling wel op. Men denke slechts aan de kunstig opgebouwde inleidende verzen (Hebr. 1 : 1-4).

b. *Hebreeën geen vertaling uit het Hebreeuws.*

In de kerk der eerste eeuwen is de bewering wel geuit, dat Paulus deze brief in het Hebreeuws zou geschreven hebben voor de Hebreeën. Een ander, b.v. Lucas, zou hem dan in het Grieks vertaald hebben.

Blijkbaar heeft men het duidelijke stijlverschil tussen Paulus en Hebreeën aldus willen verklaren. Men trok daarbij echter een onjuiste slotsom uit het opschrift van de brief.

De bewering is ook niet te handhaven als wij taal en betoogtrant nagaan. De schrijver haalt gaarne het Oude Testament aan, maar hij doet dat naar de Griekse vertaling van het Oude Testament. Hij volgt deze vertaling ook waar ze afwijkt van de Hebreeuwse tekst.

Calvijn wees reeds op 9 : 15 e.v. met het betoog over het testament. Een ander voorbeeld is 10 : 5, 10 met zijn aanhaling van Ps. 40.

Uit een en ander blijkt, dat we bij Hebreeën met een oorspronkelijk Grieks geschrift te doen hebben, niet met een vertaling.

c. *Verhandeling, brief of preek?*

De moeilijkheid bij Hebreeën is, dat de aanvang geheel anders is dan we dat b.v. bij Paulus gewoon zijn. De apostel pleegt zichzelf te noemen en te kenschetsen, daarna doet hij het zijn lezers. Hij vermeldt dan de aanleiding tot zijn schrijven, enz.

Niets daarvan in Hebreeën!

Verder treedt tot in het laatste hoofdstuk de persoonlijkheid van de schrijver en zijn relatie op de achtergrond.

Anderzijds noemt de schrijver zelf zijn werk een brief (13 : 22) en geeft

hij in het slot tal van opmerkingen van persoonlijke aard (13 : 18-24).

Men heeft ter verklaring gedacht aan een opzettelijk weglaten of toevallig zoek raken in later tijd van een opschrift, dat auteur en geadresseerden vermeldde.

Maar met dit toe te voegen, maakt men hoofdstuk 1—12 nog niet tot een brief.

Anderen hebben Hebreeën daarom een *verhandeling* genoemd, die niet aan een bepaalde lezerskring gericht is.

Daarvoor pleit het op de achtergrond blijven van de persoonlijke relatie tussen schrijver en lezers in hoofdstuk 1—12 en wat wij zagen omtrent taal en stijl. Toch komt bij deze opvatting het karakter van Hebreeën niet tot zijn recht.

De auteur richt zijn betoog in op een zeer bepaalde toestand van zijn lezers. Telkens laat hij zijn uiteenzettingen uitlopen op practische vermaningen (2 : 1-4; 3 : 1-6; 4 : 11-16, enz.).

Hij wil een „woord van vermaning" geven, blijkens 13 : 22, en toont zich met de gesteldheid zijner lezers en hun verleden op de hoogte (5 : 11 e.v.; 6 : 10 e.v.; 10 : 32 e.v.). Ook het slot onderstelt een bepaalde kring van lezers (13 : 23 e.v.).

Anderen hebben om deze redenen aan een *preek* gedacht. Dit klopt inderdaad op gegevens die wij opsomden: het practische doel, de verzorgde vorm en het op de achtergrond treden van het persoonlijk element.

Een bezwaar blijft echter, dat Hebreeën blijkens het slot een brief wil zijn.

Men heeft nu de oplossing wel zo gezocht, dat Hebreeën een preek is met een begeleidend schrijven. De auteur, verhinderd om zijn „woord van vermaning" tot de hem bekende gemeente persoonlijk te richten, zendt haar dit woord toe en voegt er een brief bij.

Een moeilijkheid blijft hier: waar moeten wij de brief laten aanvangen, met 13 : 19 of 13 : 22?

Toch heeft de genoemde onderstelling veel dat aantrekt als oplossing van de moeilijkheid waarvoor de vorm van Hebreeën ons plaatst.

§ 3. *Schrijver.*

Het probleem is hier, dat de schrijver zijn naam niet noemt en ons ook geen zijdelingse gegevens omtrent zijn persoon biedt.

Nu zagen wij, dat omstreeks 200 n. Chr. Paulus als auteur wordt genoemd door kerkvaders in Egypte.

Er is verschil over, of andere kerken buiten dit land deze opinie deelden, dan wel of Alexandrië in dezen alleen stond.

In elk geval laat, zoals in § 1 reeds werd opgemerkt, het Westen van Noord-Afrika in dezelfde tijd een ander geluid horen. Tertullianus vermeldde Barnabas als auteur.

Deze situatie is het best zo te verklaren, dat men al spoedig niet meer geweten heeft wie de auteur was. Men heeft dit ledig nu proberen te vullen, door òf Paulus, òf Barnabas voor de auteur te houden.

Gelijk bekend is, heeft de Paulustraditie het lange tijd in de kerk gewonnen.

Doch er bestaan belangrijke bezwaren tegen:

1°. Calvijn wees er reeds op, dat blijkens 2 : 3 de schrijver zich met de geadresseerden rekent tot degenen, die het N.T.isch woord van heil ontvangen hadden van de oorspronkelijke hoorders van Jezus' woord.

Nu was Paulus wel voor zijn kennis van bijzonderheden van Jezus' aardse leven afhankelijk van de Christenen in Palestina (1 Cor. 11 : 23; 15 : 3), maar de inhoud van zijn evangelie had hij niet van anderen. In Gal. 1 : 11 e.v. en 1 Cor. 9 : 1 legt hij sterke nadruk op zijn zelfstandigheid als apostel. Hij heeft zijn evangelie rechtstreeks van Christus ontvangen.

2°. De taal en stijl. We spraken reeds over de verschillen in dit opzicht, die ook in een vertaling nog opvallen.

Daarnaast is te herinneren aan het woordgebruik. Paulus noemt de Heiland tientallen malen Christus, Jezus Christus, onze Here Jezus Christus, of de Here Jezus, of de Heer, doch zelden alleen Jezus.

In Hebreeën ontbreken de eerstgenoemde omschrijvingen of ze komen zelden voor. Daarentegen ontmoeten wij herhaaldelijk de eenvoudige aanduiding: Jezus (2 : 9; 3 : 1; 6 : 20; 7 : 22 enz.).

Het bekende „in Christus", „in de Here" enz., bij Paulus telkens weerkerend, komt in Hebreeën niet voor.

3°. De inhoud. Ongetwijfeld hebben Paulus en de brief aan de Hebreeën veel gemeen. Paulus behandelt ook gaarne de verhouding van Oud en Nieuw Verbond, eert Christus als Zoon Gods, weet van Zijn voorbede en het offer, dat Hij voor ons bracht. Hier hebben de voorstanders van Paulus' auteurschap terecht op gewezen.

Toch is niet te loochenen, dat Hebreeën de vermelde ideeën anders uitwerkt.

Voor Paulus en in de brief aan de Hebreeën is *Christus' persoon* van centrale betekenis. Paulus gaat echter uit van het Heer-zijn van de Heiland, hij tekent Hem nergens als Apostel en Hogepriester onzer belijdenis (Hebr. 3 : 1), hij stelt Christus' dood niet in tegenstelling met het offer op de Grote Verzoendag.

Hebreeën doet dit laatste telkens.

Hij noemt de Heiland gedurig Jezus, d.i. met Zijn historische, aardse naam.

In Hebreeën is van Christus' opstanding niet direct sprake.

Voor Paulus en voor Hebreeën is Christus de vervulling en het einde der *wet*. Paulus legt echter meer nadruk op de wet als zedelijke eis, die de vloek werkt voor de zondaar, van welke vloek Christus ons moet verlossen.

Hebreeën heeft bijzondere belangstelling voor de ceremoniële wet en de O.T.ische eredienst en maakt zo zijn vergelijkingen en tegenstellingen met Christus' werk in het Nieuwe Verbond.

Bij Paulus is *de rechtvaardiging* uit het geloof de eerste vrucht van Christus' werk. Hebreeën waardeert óók de vergeving als de grote weldaad van het Nieuwe Verbond, maar hij bezigt heel andere termen dan Paulus bij de beschrijving van het effect der verzoening.

In de *geloofsbeschouwing* ligt bij Hebreeën het accent ook anders. Ze heeft in zekere zin een Oud-Testamentische kleur. Geloven is het volhardend vasthouden aan de onzienlijke beloften Gods.

Merkwaardig is ook, dat Paulus' lievelingsdenkbeeld van de eenheid van Jood en heiden in Christus in Hebreeën op de achtergrond is getreden. Blijkbaar had men deze strijd, toen Hebreeën geschreven werd, reeds achter de rug.

Er is dus een belangrijk onderscheid tussen de belichting van het ene heilswerk van Christus door Paulus en door Hebreeën. Men kan deze verschillen niet enkel verklaren uit veranderde omstandigheden bij Paulus en andere toestanden, die hij bij de lezers aantrof.

Het onderscheid moet verklaard uit een verschil in auteur.

4°. De kerkelijke overlevering. We stelden vast, dat de Westerse kerk, die reeds vroeg bekendheid toonde met Hebreeën, van meetaf zweeg van Paulus' auteurschap, of het met beslistheid ontkende. En dat terwijl deze brief waarschijnlijk naar Rome is gericht.

Deze houding der kerk is onbegrijpelijk, als Paulus de schrijver was, wiens brieven men kende en die zelf in Rome heeft geleefd en gewerkt.

Ze is alleen te verstaan, als Paulus niet de auteur is geweest van Hebreeën.

Maar *wie was het dan?*

In de oudheid heeft men Barnabas genoemd, of Lucas, of een zekere Clemens van Rome. Luther dacht aan Apollos. In de nieuwe tijd zijn nog weer andere onderstellingen geopperd.

De moeilijkheid is, dat wij b.v. van de persoon van Barnabas of van Apollos wel gegevens bezitten uit het N.T., die voor de mogelijkheid van

hun auteurschap pleiten. Maar wij hebben geen letter van hen op schrift en kunnen dus geen vergelijkingen maken.

Het blijft bij hen en bij andere personen die genoemd zijn, alles hypothese, een onderstelling, die op zijn best waarschijnlijk, maar niet zeker is.

Dikwijls wordt in verband met de besproken kwestie het woord van de kerkvader Orígenes aangehaald, dat God alleen weet, wie de brief aan de Hebreeën geschreven heeft.

Deze slotsom lijkt ietwat onbevredigend.

Maar dan herinneren wij ons, hetgeen reeds werd opgemerkt, dat het onderzoek van de besproken kwestie tot positief resultaat heeft gehad, dat het eigensoortig karakter van dit deel van de Nieuw-Testamentische Godsopenbaring scherper naar voren trad. En dat betekent winst.

§ 4. *Lezers.*

a. *Christenen uit de Joden of uit de heidenen?*

In het debat over de vraag: wie de geadresseerden van Hebreeën waren, heeft de kwestie van het opschrift: „aan de Hebreeën" vooral een rol gespeeld. Dit is te begrijpen. Al behoort het niet tot de tekst van de brief, maar is het er later boven geplaatst, het is toch al heel oud.

Voorzover wij weten heeft Hebreeën nooit een ander opschrift gedragen dan hetgeen wij nu kennen. Onze oudste vertalingen en handschriften hebben het. We vinden het reeds omstreeks 200 bij de leiders van de Alexandrijnse school en eveneens bij Tertullianus. Dit is van temeer belang, daar de eerstgenoemden en de laatste onderling verschilden in hun opvatting omtrent de schrijver.

Ongetwijfeld is de titel, die niet oorspronkelijk is, afgeleid uit de inhoud, nl. uit het feit, dat het beroep op het Oude Testament heel het betoog beheerst en gedurig Jezus Christus en het Nieuwe Verbond in hun heerlijkheid gesteld worden tegenover het Oude Verbond.

Daarom sprak men van *Hebreeën* als lezers. Deze term duidde in de oudheid aan:

1°. De Oud-Testamentische Israëlieten (Jerem. 34 : 9, 14).

2°. In taalkundig opzicht: de Aramees sprekende Joden in tegenstelling met de Grieks sprekende, de z.g. Hellenisten (Hand. 6 : 1).

3°. Volkenkundig: een, die tot de Joodse natie behoort, in tegenstelling met een geboren heiden.

De derde betekenis komt voor het opschrift alleen in aanmerking, en dan moet bepaald aan Christenen uit de Joden gedacht worden.

Klopt deze slotsom nu op de inhoud van Hebreeën?

Nu moet aanstonds worden vastgesteld, dat niet alle argumenten voor

de idee van Joods-Christelijke lezers gebezigd, kunnen gelden.

Men denke aan het beroep op het Schriftgebruik in Hebreeën. De auteur grijpt telkens terug naar het Oude Testament en onderstelt bij zijn lezers een gedegen kennis van dit deel van de Bijbel.

Maar Paulus doet dit ook wanneer hij zich tot geboren heidenen richt in zijn brieven.

Men heeft verder zijn standpunt laten beïnvloeden door de gedachte, als zou de auteur zijn lezers waarschuwen tegen terugvallen in het Jodendom. Dit is echter niet te handhaven. Van aanstoot aan Jezus' kruis en nederigheid is in de brief niets te bespeuren. Het betoog zou dan anders zijn. Nu gaat de auteur veeleer van Jezus' priesterschap en Messiasschap uit, in plaats dat hij het expres gaat bewijzen.

Om deze redenen denken velen aan geboren *heidenen* als lezers, of althans aan een gemeente waarin de tegenstelling van Christenen uit de Joden of uit de heidenen overwonnen was.

Inderdaad liggen de toestanden in Hebreeën anders dan toen Paulus zijn strijd streed voor de vrijheid van het evangelie.

Op de afzonderlijke teksten waarop men zich beroept, kunnen we niet breed ingaan. Een rol spelen in het debat vooral de waarschuwing tegen afval van de levende God (3 : 12), de oproep tot bekering van dode werken (6 : 1), enz. Deze kunnen echter evengoed tot Christenen uit de Joden zijn gericht.

Voor *Joods-Christelijke* lezers pleiten echter andere plaatsen: 1 : 1 met zijn „ons"; 2 : 16, 17 (zaad van Abraham); 13 : 13 (het uitgaan buiten de legerplaats).

Afgedacht van deze bijzonderheden, kan nog gewezen worden op de totaalindruk, die de brief maakt. Zeker, Paulus bezigt óók argumenten die aan het Oude Testament zijn ontleend, maar hij doet dat toch niet in die omvang. Een zeer nauwkeurige kennis van de Oud-Testamentische eredienst wordt bij de lezers ondersteld. Men denke aan het betoog over de Grote Verzoendag in Hebr. 9.

Deze nauwkeurige kennis doet denken aan lezers, die van de jeugd af, door hun opvoeding, met het O.T. vertrouwd waren, dus aan Christenen uit de Joden.

b. *Woonplaats der lezers.*

Waar moet men nu echter deze lezers zoeken? Het ligt voor de hand, dat men lang aan Jerusalem of Palestina gedacht heeft.

Het opschrift scheen in deze richting te wijzen. Daar bevond zich een zuiver Joods-Christelijke gemeente.

Daar werd de eredienst waargenomen in de tempel, waarop Hebreeën zich beroept.

Daar waren ook vervolgingen geweest, waaraan 10 : 32-34 herinnert.

Met name vond men de positie der Joods-Christelijke gemeente te Jerusalem terug in de moeilijke passage 13 : 9-14.

Deze argumenten gaan echter niet op. „Hebreeën" (taalkundig of volkenkundig opgevat) vond men ook buiten Palestina.

De auteur denkt verder niet aan de eredienst in de tempel, maar in de tabernakel, zoals de Schrift die beschrijft.

In 13 : 9 e.v. is de formulering wel Oud-Testamentisch, maar deze verzen zijn geen waarschuwing tegen terugval in het Jodendom, maar tegen wereldgelijkvormigheid in het algemeen (zie 13 : 14).

Andere gegevens pleiten tegen Jerusalem. De gemeente van Jerusalem was arm en had ondersteuning nodig (Hand. 11 : 29). De auteur van Hebreeën prijst daarentegen de milddadigheid der lezers (6 : 10).

De gemeente aldaar had haar kennis van Jezus' woord en werk door eigen ervaring. Dit klopt niet op 2 : 3.

Het vermaan van 5 : 12 kan niet slaan op de Jerusalemse gemeente, waaruit vele leraars voortgekomen zijn.

Om de opgesomde redenen is de gedachte van Jerusalem als adresgemeente af te wijzen.

De laatste jaren wijzen velen naar *Rome* als plaats van bestemming.

Daarvoor pleit met name Hebr. 13 : 24. Het meest voor de hand ligt bij deze tekst, te onderstellen, dat de schrijver zich buiten Italië bevond, toen hij schreef. En nu geeft hij van Italianen in zijn omgeving groeten mee aan de adresgemeente in Italië.

De brief van Clemens, aan het eind van de eerste eeuw uit Rome geschreven, geeft tal van aanhalingen uit Hebreeën.

De kerk van Rome was om haar milddadigheid bekend. Dit past op Hebr. 6 : 10.

Bij de vervolgingen van 10 : 32-34 kan men aan die onder Nero in 64 n. Chr. denken.

Aan heel de gemeente van Rome kan de brief echter moeilijk gericht zijn. Waarom ging dan de herinnering aan de schrijver geheel teloor? Ook past 5 : 12 e.v. niet op deze invloedrijke kerk met haar leraars.

Men denke daarom liever aan een *Joods-Christelijke huisgemeente* of *kring te Rome* (Rom. 16 : 5, 14, 15).

Zo wordt begrijpelijk, dat de brief niet als die aan de Philippenzen mede aan de ambtsdragers gericht is en dat toch blijkens 13 : 24 al de voorgangers en gemeenteleden gegroet worden. In die groet gaat het

dus om het totaal, terwijl de brief aan een bepaalde kring is gericht.

§ 5. *Datering van de brief.*

Voor de bepaling hiervan moet met verschillende gegevens gerekend worden:

Clemens van Rome kent Hebreeën in 96. De brief moet dus vóór die tijd geschreven zijn. Timotheüs wordt in Hebr. 13 : 23 genoemd en is nog geschikt om te reizen. Hij kan nog wel tot het jaar 90 n. Chr. geleefd hebben.

De vervolging onder Nero (10 : 32-34) van het jaar 64 leeft nog in de herinnering.

De gemeente heeft reeds een geschiedenis doorgemaakt. De bloeitijd is voorbij. Er moet tegen afval worden gewaarschuwd.

Ook is Paulus' strijd over de wet en de plaats der heidenen in de gemeente reeds achter de rug.

Deze gegevens leiden tot een plaatsing van de brief in het laatste derde deel der eerste eeuw, na Jerusalems verwoesting en de dood van de grote leidslieden der gemeente.

Men kan hem dan stellen tussen 80 en 90 n. Chr.

§ 6. *Gedachtengang en strekking van de brief.*

We willen thans nog nader op de inhoud van onze brief ingaan en we geven eerst een overzicht van

a. *De gedachtengang.*

De brief vangt aan met Christus' verhevenheid boven de dragers der Oud-Testamentische Godsopenbaring in het licht te stellen.

Eens sprak God door de profeten, nu door de Zoon, Die thans, na Zijn verzoeningswerk op aarde, weer deelt in Gods heerlijkheid in de hemel (1 : 1-4).

Verheven is Christus ook boven de engelen, die een bemiddelende rol vervulden bij de wetgeving. Zij behoren tot de geschapen wereld en ontvingen een ondergeschikte rol. De Zoon blijft eeuwig en is met goddelijke macht als Koning bekleed (1 : 5-14).

Deze grotere heerlijkheid van Christus verplicht ons Zijn woord te gehoorzamen, willen wij het oordeel ontgaan (2 : 1-4).

Daarna wordt aan de hand van Psalm 8 aangetoond, dat Jezus beneden de engelen gesteld is, aan lijden, verzoeking en dood onderworpen is. Dit was het door God beschikte middel voor de Heiland, om Zich als Hogepriester te openbaren en tot de heerlijkheid te komen (2 : 5-18).

Jezus is ook verheven boven Mozes, zoals de Heer van het huis Gods, Zijn gemeente, meer is dan de dienstknecht. Aan Hem moeten wij vasthouden (3 : 1-6).

Thans klinkt de ernstige waarschuwing, onder beroep op Ps. 95 en verwijzing naar Israëls lot in de woestijn, tegen ongeloof en afval van de levende God (3 : 7-19).

Israël ging alzo niet in in de rust, die reeds in de scheppingssabbat was geprofeteerd en nu ons in het uitzicht is gesteld door Gods belofte. Laat ons dan ingaan in die rust door volhardend geloof in Gods Woord (4 : 1-13).

De auteur komt nu tot het hoofdthema van zijn brief: Christus de ware Hogepriester. Eerst trekt hij er de practische conclusie uit, dat wij door Hem tot de troon der genade moeten naderen (4 : 14-16).

Daarna laat hij zien, hoe Christus aan de vereisten van het hogepriesterschap beantwoordt, Hij deelde in de zwakheid der Zijnen, Hij werd door God geroepen, Hij bracht het offer der gehoorzaamheid. Hem sprak God in Ps. 110 aan als Hogepriester naar de ordening van Melchizédek (5 : 1-10).

Voordat dit onderwerp besproken wordt, krijgen wij nu eerst weer een practisch intermezzo. De lezers zijn traag van begrip. Eigenlijk moesten zij opnieuw worden onderwezen in het A.B.C. van de Christelijke leer (5 : 11-14). De auteur doet dat echter nu niet. Hij waarschuwt tegen een ondankbaar verspelen van genoten voorrechten, tegen afval van het geloof, die onherstelbaar is (6 : 1-8).

Zo ver is het met de lezers echter nog niet gekomen. Wel hebben zij een aansporing nodig. Zij moeten volharden in het geloof op de beloften Gods, zoals eens Abraham, in de hoop vasthoudend aan Christus, onze eeuwige Hogepriester, Die ons voorging in de heerlijkheid (6 : 9-20).

Christus is Hogepriester naar de orde van Melchizédek. Met trekken uit het verhaal in Gen. 14 wordt nu aangetoond, dat Melchizédek, de priesterkoning uit oude tijd, meer was dan Abraham en dus ook dan Levi en zijn priesterlijk geslacht (7 : 1-10).

Het Levietische priesterschap kon de waarachtige gemeenschap met God niet bewerken. Dat vermocht alleen Christus, Die Priester was niet naar wettelijke bepalingen omtrent afstamming, maar krachtens een onvernietigbaar leven (7 : 11-17).

Christus' priesterschap verving daarom dat van Aäron. Het rustte naar Ps. 110 op een eed Gods en bracht een beter verbond, dat ons Zijn volle heil garandeert (7 : 18-25).

Zulk een Hogepriester beantwoordt, in de heiligheid en de verheven

heid van Zijn persoon en de werking van Zijn offer, aan onze behoeften aan verzoening en gemeenschap met God (7 : 26-28).

Dit offer bracht Christus in het ware, hemelse heiligdom, niet op aarde. Want het aardse heiligdom was slechts een afbeelding van het hemelse (8 : 1-5).

Aan de effectiever offerdienst beantwoordde een beter verbond. Immers, Christus bracht de vervulling van Jeremia's profetie aangaande het nieuwe verbond (8 : 6-13).

Het aardse heiligdom van het oude verbond openbaarde in zijn bouw en de uitwendige bepalingen van zijn dienst, eigen gebrekkigheid: de weg naar het ware heiligdom lag toen nog niet open (9 : 1-10).

Dit laatste werd door Christus pas realiteit. Hij ging in in het hemels heiligdom met Zijn eigen bloed en bewerkte eeuwige verlossing, geen uitwendige, maar waarachtige reiniging (9 : 11-14).

Christus' bloedig offer was noodzakelijk om het nieuwe verbond geldigheid te geven. Het is immers een testament en dit heeft pas rechtskracht als de erflater gestorven is. Zo is eertijds, in Mozes' dagen, het oude verbond ingewijd door bloedstorting (9 : 15-22).

Met een beter offer dan het Oud-Testamentische heeft Christus het hemelse heiligdom ingewijd. En dat offer behoefde niet te worden herhaald. Het was definitief en afdoende voor het heil der Zijnen (9 : 23-28).

Daarmee vergeleken was de wettische dienst slechts schaduwachtig en krachteloos, zoals openbaar werd in de gedurige herhaling der offers (10 : 1-4).

Christus' offer daarentegen, zoals in Psalm 40 is voorspeld, is effectief, het heiligt volkomen (10 : 5-10).

Het is ook definitief, het heiligt voor altijd (10 : 11-14), gelijk Jeremia's profetie van het nieuwe verbond reeds deed zien (10 : 15-18).

Thans volgt het *practische*, vermanende deel van de brief. Het is een slotsom uit het voorafgaande.

Nu Christus ons de weg tot God heeft gebaand, moeten wij in geloof tot Hem naderen, onze hoop op Zijn beloften vasthouden en onderlinge liefde oefenen, mede door de samenkomsten niet te verzuimen (10 : 19-25).

Men beseffe de ernst van deze vermaningen. Wie ze moedwillig verwaarloost en tot afval komt, die treft een schrikkelijk oordeel. Zo ging het eens onder Mozes' wet bij opzettelijke bondsbreuk. Evenzo vergaat het hem, die Christus' offer verwerpt (10 : 26-31).

In de herinnering aan vroegere geloofstrouw, in vervolging geopenbaard, hebben de lezers volharding te tonen. Niet nalatig zijn, maar geloven! (10 : 32-39).

Om hen aan te vuren, wijst de schrijver op de indrukwekkende rij van geloofsgetuigen in het oude verbond, van Abel tot de tijd der Maccabeeën, in hun heldenmoed, hun worstelen en lijden. Bij allen uitte zich het geloof in een zéker vertrouwen op wat men hoopte en een stellige overtuiging aangaande de onzienlijke dingen van Gods Koninkrijk (11 : 1-40).

Evenals die oude helden hebben de lezers volharding nodig in het geloof en de strijd tegen de zonde. Ze moeten daarbij zien op Jezus, Die door de smaad van het kruis tot de kroon kwam (12 : 1-3).

Tegenstand en lijden mogen hun de moed niet ontnemen. Deze zijn immers het bewijs, dat ze kinderen zijn van God, Die hen uit vaderlijke liefde en tot hun nut tuchtigt (12 : 4-11).

Men wake tegen verslapping en een verachtering in de genade en tegen een onverschillige geest, die Ezau eens de zegen van het verbond Gods deed verliezen (12 : 12-17).

Voor de genoemde waarschuwing is reden. Want de lezers zijn niet genaderd tot de Sinaï met al de tekenen van Gods vreeswekkende heerlijkheid. Neen, zij zijn door het geloof in contact gekomen met het hemelse Sion, en met de gemeente Gods op aarde, en met God, Die hen rechtvaardigt, en met Christus, Wiens bloed hen verzoent (12 : 18-24).

Dit maakt hun verantwoordelijkheid groter. Men wake daarom tegen afval met het oog op Gods komend Koninkrijk en diene Hem met eerbied en ontzag (12 : 25-29).

Het slothoofdstuk behelst vermaningen tot een levenswandel in reinheid en naastenliefde (13 : 1-6), een opwekking om zich onbesmet te houden van de wereld en, trouw aan de Heiland, Zijn smaad te dragen (13 : 7-16).

De brief besluit met nog enkele vermaningen, een verzoek om voorbede voor de schrijver, een zegenbede en groeten (13 : 17-25).

b. *De strekking.*

Als we de bouw van Hebreeën vergelijken met die van Paulus' brieven, dan valt ons een eigenaardig verschil op. Paulus' brieven vallen meestal uiteen in twee delen: een lerend, thetisch of polemisch deel èn een practisch, vermanend deel.

Hebreeën kent die tweedeling ook. In 10 : 19 begint het vermanend gedeelte. Tevoren worden uiteenzettingen gegeven.

Maar het eigenaardige is, dat in het *eerste*, uiteenzettend deel het betoog telkens door vermaning wordt onderbroken. Dat is al dadelijk het geval in 2 : 1-4, dat de toepassing vormt op hoofdstuk 1. Niet anders is het met 3 : 1-6 als slotsom uit het voorafgaande. In 't vervolg komt, na een

Schriftaanhaling, de hoofdwaarschuwing van de brief tegen afval. Evenzo is het in 4 : 11 na een uiteenzetting over de rust, die God belooft.

En zo gaat het telkens. Als Melchizédeks naam is genoemd in 5 : 10, volgt een vrij lange, practische onderbreking, met waarschuwingen tegen verslapping en afval (5 : 11—6 : 8).

Zo wordt het betoog steeds weer door vermaan afgewisseld.

In het *tweede* deel wordt deze lijn doorgetrokken. Daar vinden we de centrale *opwekking* van de brief, om in geloof tot God te gaan (10 : 22).

En daarna wordt telkens op de noodzaak om te volharden gewezen (10 : 36). Dat is de practische strekking van heel de geschiedbeschrijving van hoofdstuk 11.

In de *uiteenzettingen* (deel I), die de brief geeft, vinden we evenzeer een leidende gedachte. Hoofdstuk 1 zet daar dadelijk mee in: Oud en Nieuw Testament worden tegenover elkander gesteld en *Christus' verhevenheid* boven de dragers van die vroegere openbaring wordt aangetoond. Dat geldt van Jezus tegenover de engelen (Hebr. 1 en 2), tegenover Mozes (3 : 1-6), Jozua (Hebr. 4), Aäron (Hebr. 5). De dienst van de laatste en die van Christus worden dan in het vervolg belicht en over verbond, heiligdom en offer wordt gehandeld. En dat telkens met deze strekking, dat Christus het ware, volmaakte en blijvende bracht, tegenover het schaduwachtige, gebrekkige en tijdelijke van het Oude Verbond.

Waar ligt nu het *zwaartepunt* voor de bepaling van het doel van de brief, in deel I of deel II?

Velen hebben gezegd: in het betogende deel. En die verhevenheid van Christus wordt dan ook getekend, omdat de lezers op dit punt zwak stonden.

Het hart der Christen-Joden in Palestina vóór 70, vóór de verwoesting van Jerusalem, hing aan de Mozaïsche dienst. Men liep gevaar, de betekenis van Christus' hogepriesterschap te verzwakken, en dat om vervolging van de zijde der Joden te ontgaan.

Er dreigde zelfs op deze wijze een terugvallen in het Jodendom.

Deze theorie is echter niet houdbaar. Nergens in de brief wordt rechtstreeks tegen terugval in het Jodendom gewaarschuwd.

De waarschuwingen en vermaningen zijn algemener van aard. Ze zijn gericht tegen afval als zodanig. En de uiteenzettingen aangaande Christus' hoogheid als Hogepriester dienen als motief voor dit practisch doel: op te wekken tot waarachtig geloof.

Men heeft de bestreden theorie ook nog wel in verzwakte vorm voorsteld.

Men liet Jerusalem als adres los en de gebondenheid aan de tempel.

Men erkende, dat het in Hebreeën ging om de strijd tegen geloofsinzinking als zodanig. Maar deze zou haar aanleiding toch vinden in een dreigende aanstoot aan Jezus' nederigheid en kruis, in vrees voor smaad van de zijde der Joodse volksgenoten, in een te sterk geboeid worden door de ceremoniële, wettische dienst van Israël.

Doch tegen deze vorm van de genoemde theorie blijven dezelfde bezwaren bestaan, die wij noemden.

Was het met de lezers zo gesteld geweest, dan zou de bestrijding van dit kwaad heel anders geweest zijn. Men vergelijke slechts de wijze waarop Paulus in de brief aan de Galaten het wettische Christendom van zijn tegenstanders bestrijdt.

Men gaat daarom het veiligst, als men bij onze brief, in de bepaling der doelstelling, van het *vermanende* element uitgaat. Uit de vermaningen kunnen we zien welke gevaren dreigden.

Er was *verslapping* ingetreden bij de lezers. De gemeente was over de bloeitijd heen. Men had in de aanvang, bij het eerste contact met het evangelie en in de tijd van het ontstaan der gemeente, veel lijden moeten verduren. Men was van goederen beroofd, men had smaad moeten dragen. Er waren er in de gevangenis geworpen. Anderen hadden hen in die tijd moedig geholpen (10 : 32-34).

Er was bewonderenswaardige offervaardigheid betoond in het liefdevol steunen der armen (6 : 10).

Nadien was er verslapping gekomen (12 : 12), een traagheid in geloofsbetoon (6 : 11). De volharding ontbrak (6 : 11; 10 : 36, enz.).

Er was achteruitgang in geloofsinzicht. Men dreigde de eerste beginselen van het evangelie te vergeten (5 : 11-14).

Toen Gods kastijdingen kwamen, was men geneigd de moed te verliezen (12 : 4 e.v.) De smaad om Christus' wil schrikte hen af (13 : 13).

Door die geloofsinzinking en de vrees voor mensen verslapte ook de band aan de geloofsgenoten (10 : 25).

Nog was er geen afval. Maar de auteur acht het toch nodig, de lezers het voorbeeld van Israël in de woestijn voor te houden (Hebr. 3). Ze mogen de rust, die God belooft, niet verspelen door ongeloof (4 : 11). Op afval volgt een schrikkelijk oordeel (6 : 4-6; 10 : 26-31). Men denke aan Ezau, het ontrouwe verbondskind (12 : 16).

Juist het leven onder de zegen van het Nieuwe Verbond maakt de verantwoordelijkheid groter (10 : 25; 2 : 3).

Hun roeping was dus: te *volharden* in het geloof, nieuw vertrouwen te oefenen (10 : 22) naar het voorbeeld van de oude geloofshelden (Hebr. 11) en door op Jezus te zien (12 : 2).

De heerlijkheid van Christus als de enige Hogepriester is alzo in de brief telkens weer het motief om voor afval te waarschuwen en aan te sporen tot hernieuwd geloofsbetoon.

§ 7. *Betekenis.*

Wil men de eigen aard van Hebreeën tegenover Paulus doen uitkomen, dan is het zaak, de dingen zuiver te zien en te beschrijven.

Dit laatste doet men niet, als men in onze brief de neerslag ziet van menselijke *bespiegeling* onder invloed van de wijsbegeerte van die tijd.

In het toenmalig denken was er een richting, die uitging van het bestaan van een onzienlijke wereld van eeuwige ideeën. De tegenwoordige, zienlijke wereld was daar een gebrekkige afbeelding, een flauwe weerspiegeling van. Ze had slechts zinnebeeldige, voorbijgaande waarde.

Voor de betekenis van de geschiedenis, voor het doen Gods en het handelen der mensen had men bij deze beschouwing geen oog.

Het leven, de dagelijkse practijk had hier ook geen waarde. Levensontkenning, onthouding, wereldmijding waren het na te streven doel.

Leeft de schrijver van Hebreeën uit deze gedachtenbron?

Men heeft het wel gezegd en zich dan op tal van uitspraken in de brief beroepen.

We noemen er enkele:

De tabernakel in de woestijn is gemaakt naar het hemels voorbeeld, door God getoond (8 : 5).

Heel de Oud-Testamentische dienst is slechts een schaduw en profetie van de hemelse werkelijkheid, die in Christus zou verschijnen (10 : 1).

De aartsvaders waren vreemdelingen in de wereld.

Ze zagen uit naar de stad Gods, naar een beter vaderland (Hebr. 11).

Het geloof wordt in Hebr. 11 : 1 niet in betrekking gesteld tot Christus, Zijn persoon en werk, maar heel algemeen omschreven als een zékere overtuiging aangaande onzienlijke dingen. Het is naar 11 : 27, meer persoonlijk uitgedrukt, een zien van de Onzienlijke.

Geloven doet naar Hebr. 4 uitzien naar de sabbatsrust, die het volk Gods wacht, waarvan de aardse sabbat zinnebeeld en profetie is.

Voor de levenspractijk geldt, dat wij in deze wereld Jezus' smaad moeten dragen en de blijvende stad, die komt, moeten zoeken (13 : 13-14).

Hier is inderdaad in de gedachtenopbouw en de wijze waarop die gedachten ingekleed worden, een formele overeenkomst met de getekende wijsgerige beschouwing.

Toch miskent men het karakter van Hebreeën, wanneer men de brief als een product van menselijke bespiegeling ziet.

Het eerste hoofdstuk leert het reeds anders.

Hier is het God, Die de wereld schiep (1 : 2, 10). Hier is het de Zoon, Die alle dingen draagt door het woord Zijner kracht (1 : 3).

Hij is *de God van de daad*, der heilsopenbaring. Heel het Oude Testament was een spreken Gods. Zijn woord ging tot Israël uit (1 : 1).

Met Christus' komst brak het laatst der dagen aan (1 : 1). Alles beweegt zich nu heen naar Zijn tweede komst (9 : 28).

Dit alles is niet Grieks gedacht. God is in Oud en Nieuw Testament de God van de daad, Die Zijn heilsraad volvoert in de historie.

Zo is het ook in Hebreeën. De schrijver ervan is geen wijsgeer, maar openbaringsgetuige.

Hij deelt met Paulus en andere apostelen het geloof in de Zoon Gods, Die nederkwam, stierf en opstond, in de hemel toeft en eens zal wederkomen.

Toch legt hij daarbij op *bepaalde dingen* de *nadruk*.

We wezen reeds op Hebr. 1 : 1, dat ons een stukje openbaringsgeschiedenis geeft en eenheid en verscheidenheid van Oud en Nieuw Testament prachtig omschrijft.

Men lette verder op Hebr. 2. De oude wijsbegeerte had geen interesse voor Jezus' vernedering. De auteur van Hebreeën wel. Hoe aanschouwelijk is zijn tekening van Jezus' gebedsstrijd in Gethsémané (5 : 7).

Wat de beoordeling van het Oude Testament betreft, kijke men zich niet blind op de wijsgerige kleur van termen als zinnebeeld, afdruk, schaduw.

Hebreeën leeft in de *feiten* van Israëls historie, in de woestijn en in Kanaän (Hebr. 3).

Melchizédeks figuur had diepe betekenis. Maar hij was toch een historische figuur (Hebr. 7).

De Oud-Testamentische eredienst wees van zichzelf af, was voorbijgaand. Maar dit te stellen is geen bespiegeling, maar het prediken van de noodzaak der verzoening. Zonder bloedstorting geen vergeving.

In de Oude Bedeling ging het bij al Gods doen om het verbond en zijn heilsgoederen (Hebr. 8).

Alles loopt daarbij telkens in de vergelijking van O.T. en N.T. uit op de glorie van Christus als de enige Hogepriester en het niet herhaalbare van Zijn volmaakte offer (Hebr. 9 en 10).

Juist omdat dit alles voor de auteur geen beschouwing en bespiegeling is, maar heilswaarheid, is zijn brief zo door en door practisch.

Wat een energieke, bezielende oproep klinkt er door al de hoofdstukken, om alle traagheid af te schudden, verslapping tegen te gaan en te volharden in het geloof.

Evenals bij Paulus, beheerst dit geloof ook de levenspractijk. De mens wordt tot activiteit geroepen. En dan leze men in 13 : 13-14 geen opwekking tot wereldmijding. De Christen moet door zijn leven God dank brengen (13 : 15) en zijn naaste liefhebben (13 : 1, 16).

Wel ziet de auteur het gevaar der verwereldlijking heel scherp in het Christelijk leven. Geestelijke depressie leidt gemakkelijk tot materialisme, tot de onheiligheid van Ezau, het afvallige verbondskind (12 : 17). Afval is ook voor de N.T.ische kerk een reëel gevaar. Een gelovige mag de moeilijkheden niet schuwen (12 : 4; 13 : 13). Hij blijve trouw aan zijn Heer (12 : 1).

Dat hetgeen wij kort opsomden, voor onze tijd van betekenis is, is zonder meer duidelijk.

Onze tijd is moe van bespiegelingen en theorieën. Welnu, dan heeft deze brief voor ons belang. God is hier, als in heel de Schrift, de God van de daad.

Men roept tegenwoordig om het concrete, welnu, de auteur stelt Israëls leven en Jezus' aardse bestaan heel concreet voor ons.

Maar hij kent nog een andere werkelijkheid, de onzienlijke dingen Gods. En hij waarschuwt ons, deze niet te veronachtzamen. Het geloof rust niet op de dingen om ons heen, maar richt zich op de onzienlijke.

Onze tijd loopt gevaar, bij zijn zoeken naar God en de gemeenschap met Hem, in vaagheden te blijven hangen. De brief aan de Hebreeën doet ons zien, dat de gemeenschap met God slechts in Zijn heilverbond wordt gekend.

Men wil tegenwoordig in denken en doen alles op Christus betrekken. De brief komt daaraan tegemoet. Hij is een loflied op de heerlijkheid van Christus.

In de strijd om de „enigheid", het onherhaalbare van Christus' offer, heeft onze brief een grote rol gespeeld en hij zal dat blijven doen.

Onze tijd toont verder tekenen van moeheid en geestelijke verslapping. Hier heeft onze brief ook een boodschap: met zijn protest tegen verslapping en geloofsinzinking, met zijn waarschuwing tegen afval.

„Heft dan de slappe handen op en strekt de knikkende knieën" (12 : 12). Dat is het medicijn tegen verschijnselen van depressie in Christelijke kring.

Deze boodschap van onze brief kunnen we niet missen. Zij is van beslissende betekenis voor geloof en levenspractijk.

Zij is een onmisbaar onderdeel van het Nieuw-Testamentisch Godswoord, dat getuigt van Jezus Christus, Die „gisteren en heden Dezelfde is en tot in eeuwigheid" (Hebr. 13 : 8).

I. ONDERWIJZEND DEEL (1 : 1—10 : 18)

Christus' glorie boven die van het Oude Verbond. 1 : 1-4.

1 : 1 Eertijds, in de Oud-Testamentische openbaringsperiode, sprak God vele malen, telkens opnieuw, in gestadige herhaling, tot de vaderen van toen. En Hij deed dat op velerlei manier, door wet en profetie, door oordeelsverkondiging en heilsboodschap, door woord of symbool of teken. De profeten ontvingen die openbaring Gods en gaven ze door aan anderen.

Nu is alles echter veel rijker en heerlijker geworden. Met Christus' komst brak de Nieuw-Testamentische tijd aan en daarmee de laatste, beslissende periode van Gods heilsopenbaring. God sprak nu tot ons, gemeente van het Nieuwe Verbond. Hij sprak Zich ten volle uit in Hem, Die meer is dan profeet, namelijk de Zoon. In Hem gaf God Zich geheel aan een verloren wereld.

2 Hem had Hij in de profetie de heerschappij over alle dingen beloofd en zij is Jezus geschonken bij Zijn verhoging. Dit moet ons niet verwonderen. De Vader kon zo handelen, want Christus had als de Zoon reeds deel aan die schepping der wereld.

3 Hij straalt Gods heerlijkheid voor ons uit. Wat God is, dat kunnen wij zien aan Hem. En Hij was niet enkel bezig bij de schepping der wereld, maar Hij draagt nog steeds al het geschapene door Zijn oneindige energie, door een permanente daad van Zijn wil. Alle dingen rusten in Zijn sterke hand.

Op aarde heeft Hij door Zijn zoenbloed Zijn volk gereinigd van de zonden en daarna heeft Hij Zich gezet aan de rechterhand Gods in de hemel. Daar — in de hemelse gewesten — deelt Hij in Gods majesteit en macht.

4 In die macht laat Hij de engelen ver achter Zich. Met Zijn verhoging kreeg Hij een naam, die boven alle naam is.

Als Zoon Gods werd Hij Heer van alle dingen, ook der engelen.

De Zoon boven de engelen. 1 : 5-14.

1 : 5 Deze verhevenheid van Christus boven de engelen laat zich uit de Schrift bewijzen. Immers, tot geen van de engelen heeft God ooit gezegd: Mijn Zoon zijt Gij; krachtens Mijn eeuwig besluit heb Ik U in het Messiaanse ambt gesteld [1]).

Bij zulk een glorie verbleekt de heerlijkheid der engelen.

En op een andere plaats klinkt het uit 's Heren mond: Ik zal de Messiaskoning tot Vader zijn en Hij zal Mij tot Zoon zijn, op een wijze, zoals dat van geen mens of engel kan gezegd worden [2]).

6 Sterker nog: de engelen zelf zullen Christus' meerderheid ook erkennen. Want wanneer God aan het eind der dagen, met Christus' wederkomst, de Zoon, Die de Eerstgeborene is der ganse schepping [3]), opnieuw in de wereld brengt, dan vervult zich het goddelijk woord: En Hem moeten alle engelen Gods huldigen [4]).

7 En van de engelen getuigt God in Zijn woord [5]): Die Zijn engelen, als Zijn dienaren, doet optreden in de tastbare verschijning van wind en vuur.

8 Maar van de Zoon gewaagt Hij [6]):

Uw troon, o God, zal eeuwig staan, onwankelbaar en blijvend is Uw heerschappij. De scepter van dit Uw koningschap is een rechtvaardige scepter.

9 Bij de volvoering van Uw door God gegeven koninklijke opdracht hebt Gij het recht liefgehad en onrecht hebt Gij gehaat; daarom heeft God, als loon op Uw werk in de tijd der vernedering, U, o God, bij de verhoging gezalfd met vreugdeolie. De glans van Uw verheerlijkt middelaar-

1) Ps. 2 : 7.
2) 2 Sam. 7 : 14.
3) Col. 1 : 15.
4) Dit citaat biedt een combinatie van Deut. 32 : 43 en Ps. 97 : 7, naar de Griekse vertaling van het O.T., de LXX.
5) Weergave van Ps. 104 : 4, naar de LXX.
6) Ps. 45 : 7-8.

schap straalt nu uit ver boven de glorie van Uw deelgenoten aan de hemelse bruiloft, boven engelen en gezaligden.

10 En elders in de Schrift geeft Hij een nieuw getuigenis van Christus' grootheid boven de engelen [1]):

Gij, Here, hebt in den beginne, bij de schepping aller dingen, de aarde gegrondvest en de hemelen zijn het werk
11 Uwer handen; die geschapen dingen zullen vergaan, de wereld gaat eens ten onder, maar Gij blijft, als de Eeuwige
12 en Onvergankelijke. Al wat geschapen werd zal als een kleed verslijten. Dat gaat echter niet vanzelf, als in een natuurproces. Neen, Gij zijt daarin met Uw machtige hand werkzaam. Als een mantel die men niet meer gebruikt, zult Gij de wereld oprollen. Zoals mensen van kleed verwisselen, zult Gij de schepping een gedaanteverwisseling doen ondergaan. Maar onder die geweldige veranderingen van al wat is, blijft Gij Dezelfde in Uw eeuwig bestaan.

13 En tot geen der engelen heeft Hij ooit gezegd, wat Hij sprak in dat profetisch getuigenis aangaande de Middelaar [2]): Zit aan Mijn rechterzijde en deel zo in Mijn goddelijke macht en heerlijkheid in de hemel. Eens komt het moment, dat Ik al Uw vijanden zal hebben overwonnen en aan Uw voeten gelegd.

14 Hoe heel anders staat het met de engelen. Christus heerst. Engelen zijn slechts dienende geesten, uitgezonden tot uitvoering van Gods heilsplan in de historie, om de gemeente te doen delen in de erfenis van de volle zaligheid in de toekomst.

Trouw blijven aan het gehoorde Woord is eis. 2 : 1-4.

2 : 1 Omdat Christus' heerlijkheid zo groot is, daarom is het voor ons, gelovigen van het Nieuwe Verbond, een heilige noodzaak, ons te houden aan het gepredikte Woord. Anders gaat het verkeerd met ons. We drijven af. En het einde is het verderf.

2 Want, als onder het Oude Verbond het woord der wet op de Sinaï, gesproken door bemiddeling van engelen [3]), in

---

1) Ps. 102 : 26-28; vgl. Jes. 34 : 4.
2) Ps. 110 : 1.
3) Vgl. Deut. 33 : 2, naar de LXX; Ps. 68 : 18; Hand. 7 : 53; Gal. 3 : 19.

de latere historie van Israël zijn kracht toonde en elke welbewuste overtreding van en opzettelijke ongehoorzaamheid aan Gods heilige wil rechtvaardige vergelding ontving [1]),
3 hoe zullen wij, gelovigen van het Nieuwe Verbond, dan aan het oordeel ontkomen, als wij geen ernst maken met dat grote en heerlijke heil, dat tot ons kwam in Christus, de Heer der engelen, Die deze bemiddelaars der Oud-Testamentische wet ver beneden Zich laat?

Voor de bekendmaking van dat heil heeft Hij Zelf de grondslag gelegd door Zijn prediking van het evangelie des Koninkrijks. De oor- en ooggetuigen van Zijn werk in Palestina hebben het aan ons, mensen van de tweede generatie, als een vast en betrouwbaar Woord overgebracht.

4 Maar daarbij bleef het niet. Bij het getuigenis der mensen geeft God Zelf tot bevestiging van dat heilswoord Zijn getuigenis. Hij doet dat nu in de jonge zendingsgemeenten door tekenen en wonderen, die van Zijn reddende macht en genade spreken, en door de openbaring van wonderlijke krachten. Hij doet dat, door de gave van de Heilige Geest met souvereine macht uit te delen.

Jezus beneden de engelen gesteld. 2 : 5-18.

2 : 5 Christus is dus meer dan de engelen, blijkens het grote heil dat Hij bezig is te werken en dat eens zijn bekroning vindt in de nieuwe wereld, die komt. Immers, niet aan engelen heeft God de toekomende wereld waarover wij bezig zijn te handelen, onderworpen, maar aan Christus.
6 Van Hem heeft iemand ergens in de Schrift betuigd [2]):

Wat is de kleine, broze mens, dat Gij, o eeuwige God, aan hem denkt?

Wat is het vergankelijke mensenkind, dat Gij, o God, U met hem inlaat? Hoe is het mogelijk, dat Gij naar zulk een nietig wezen omziet?

7 En toch hebt Gij dat gedaan.

Gij hebt hem weliswaar voor een korte tijd beneden de engelen gesteld, maar hem daarna met heerlijkheid en eer

---

1) Toespeling op de bepaling omtrent de zonde „met opgeheven hand" bedreven (Num. 15 : 30).
2) Ps. 8 : 5-7.

8 gekroond. Koninklijke glorie in de heerschappij over alle dingen hebt Gij hem gegeven. Het oude scheppingsideaal van de onderwerping der wereld aan God hebt Gij door hem tot werkelijkheid gemaakt. Alle dingen hebt Gij onder zijn voeten gelegd.

Immers, dit Godswoord: „alle dingen hem onderworpen", laat in zijn absoluutheid geen uitzondering toe. Het geldt volstrekt. Er is niets, dat buiten Christus' heerschappij valt en Hem niet onderworpen zou zijn. Thans zien wij nog wel niet, in de realiteit van het heden, de vervulling van die belofte Gods en van dat heerlijke ideaal, dat aan Christus in feitelijke zin alle dingen onderworpen zijn.

9 Doch het begin is er! We zien door het geloof Jezus met heerlijkheid en eer gekroond in Zijn zitten ter rechterhand Gods in de hemel. Wel is Hij in Zijn vernedering op aarde voor korte tijd beneden de engelen gesteld. Dat was nodig vanwege het lijden des doods, dat Hij als Middelaar naar Gods heilsraad te dragen had. Zijn dood was niet nutteloos. Hij heeft de bitterheid ervan gesmaakt om door de genade Gods een ieder in de heilzame vrucht ervan te doen delen.

10 Voor Jezus' sterven was dus reden. Het was noodzakelijk vanwege de heilswil Gods, om Wie alle dingen zijn en door Wie alle dingen bestaan. Hij bepaalt al wat geschiedt en voert het uit. Hij wilde vele mensenkinderen heenleiden naar de heerlijkheid der toekomende wereld, waarover wij gesproken hebben. Christus zou die zaligheid bewerken en de Zijnen daarbij als Leidsman voorgaan. Maar de weg daarheen moest een weg van lijden zijn. Zo alleen kon Christus tot dat doel komen!

11 Die levensgang van Christus was mogelijk, omdat er levens- en lotsgemeenschap was tussen Hem en de Zijnen, tussen Leidsman en volgelingen, tussen Verlosser en zondaars, die door Hem verlost worden. Tezamen zijn zij uit één stamvader Adam gesproten. Door mens te worden, maakte Christus Zich met de Zijnen lotsgemeen. En daarom schaamt Hij Zich niet, hen broeders te noemen, gelijk
12 blijkt uit Zijn woord [1]):

[1]) Ps. 22 : 23.

Uw naam, o God, zal Ik, na genoten verlossing, dankend verkondigen aan Mijn broeders; in het midden van de gemeente, van Uw ware volk, zal Ik U lofzingen.

13 En gelijk Hij elders zegt:

Ik zal, in tegenstelling met het ongelovig Israël, Mijn vertrouwen op de Here stellen.

En weer op een andere plaats:

Zie, hier sta Ik voor 's Heren aangezicht, met de kinderen, die Hij Mij gegeven heeft en met wie Ik Mij één weet [1]).

14 Deze kinderen Gods dragen allen hetzelfde lot, hun leven wordt bepaald door bloed en vlees, gebonden is het aan stoffelijke voorwaarden, door de zonde wordt het beheerst, aan lijden en dood is het onderworpen. Zo waren en zo zijn wij. Zo moest Christus worden: Hij moest dat vleselijk bestaan met ons gaan delen in Zijn menswording. Anders kon Hij ons niet verlossen.

Maar dat niet alleen. Zijn menswording sloot Zijn sterven in. Zo alleen kon Hij de duivel onttronen, die in en door de dood zijn schrikkelijke macht in de wereld uitoefent.

15 Jezus stierf dus om ons te bevrijden. Niet alleen van de dood, maar ook van de angst voor de dood, waardoor in heel ons aardse bestaan ons levensgenot wordt vergald en wij tot slavernij werden gedoemd.

16 In dit sterven blijkt Zijn ontferming over mensen. Engelen hebben daar geen behoefte aan, zij zijn boven lijden en dood verheven. Maar mensen wèl; het zaad Abrahams [2]), de erfgenamen der belofte, zijn voorwerp van Christus' erbarmen.

17 Om die ontferming te kunnen tonen, moest Hij naar Gods bedoeling Zijn broeders, door menswording en vernedering, door lijden en sterven, in alle opzichten gelijk worden. Hij moest Zich aldus één met ons maken om Zich als een Hogepriester te openbaren, barmhartig tegenover de mensen en getrouw tegenover God. En dat met het doel

---

1) Jes. 8 : 17 en 18.
2) Toespeling op Jes. 41 : 8; vgl. Gal. 3 : 7, 9.

om de zonden des volks, die hen scheiden van God, te verzoenen.

18 Zo moest Hij naar Gods bedoeling zijn. En zo is Hij ook geweest, gelijk met de feiten aan te tonen is. Denk maar aan de verzoekingen, die Hij op aarde aldoor heeft moeten doorstaan om Zijn barmhartigheid tegenover de mensen en Zijn trouw tegenover God te laten beproeven. Hoe heeft Hij daaronder geleden! Maar dat lijden droeg vrucht. Want nu kan Hij in onze moeiten inkomen en allen, die verzoekingen doorstaan, sterken en uithelpen.

Jezus boven Mozes verheven. 3 : 1-6.

3 : 1 Om al hetgeen gij gehoord hebt van Christus' heerlijkheid en vernedering, vermanen wij u, heilige broeders, die door Christus geheiligd en door Zijn evangelie uit de hemel geroepen zijt: Houdt Jezus voor ogen, Die wij belijden als Gezondene Gods en als Hogepriester, Die onze zaak bepleit
2 bij God. Getrouw was en is Hij tegenover God, Die Hem in Zijn ambt stelde en op aarde deed verschijnen, evenals ook Mozes, de middelaar van het Oude Verbond, getrouw was in heel de dienst, hem door de Here opgedragen [1]).
3 Voor de vermaning om Jezus voor ogen te houden, is reden. Want aan Mozes mag veel eer bewezen zijn, — Christus werd door God veel groter heerlijkheid waardig gekeurd. En dat geschiedt naar de regel, u welbekend, dat een huis, als het afgebouwd is en het voldoet, door de omstanders geprezen wordt, maar de grootste lof ontvangt toch hij, die het werk ontworpen en uitgevoerd heeft.
4 Immers, geen huis ontstaat vanzelf. Het wordt door iemand gebouwd en ingericht. Maar de wereld is door geen mens gemaakt. Haar Bouwmeester is God, de Schepper van hemel en aarde. Van de verhouding tot Hem zal het nu afhangen, welke eer men geniet op het terrein waar Hij
5 werkt en doet werken. Zo was Mozes wel getrouw bij zijn ambtelijk werk, doch slechts als dienaar. Zijn taak was om te getuigen van hetgeen door een Ander, groter dan hij,
6 gesproken zou worden. Maar Christus was meer dan een

---

1) Num. 12 : 7.

dienaar met een beperkte opdracht. Hij staat tot de Schepper in bijzondere verhouding. Hij is als Zoon Gods over het huis des Heren gesteld.

En bedenkt het nu goed: wíj zijn als gemeente dat huis Gods, waarover de Zoon Gods heerst. Maar hier is een „indien" bij. Het geldt alleen, indien wij welbewust voor ons geloof blijven uitkomen en wij ons het uitzicht op het komende heil door niets en niemand laten ontnemen.

Trouw blijven dus, zoals Christus getrouw is!

Gevaar van afval. 3 : 7-19.

3 : 7 Om dat rijke voorrecht en die ernstige roeping, zoëven genoemd, is het nodig, te luisteren naar de vermaning, gelijk de Heilige Geest die geeft [1]):

Heden, indien 's Heren woord tot u komt,

8 toont u dan niet hard en ongevoelig tegenover Zijn vermanende stem, zoals dat eeuwen geleden in de woestijn met Israël het geval was [2]). Dat volk gedroeg zich toen bitter en opstandig tegen zijn God. De nood van het watergebrek werd het tot verzoeking en men verviel tot zonde.

9 Daar stelden uw vaders Mij in Mijn geduld en trouw en liefde op de proef.

En dat deden zij niet slechts bij die ene gelegenheid, maar gedurende de hele woestijnreis, veertig jaren lang, hoewel zij toch al die tijd getuigen waren van Mijn grote werken van verlossing en bescherming.

10 Daarom heb Ik een afkeer gekregen van heel deze generatie, die uit Egypte opgetrokken was, — en Ik heb het bij een bepaalde gelegenheid plechtig uitgesproken: Altijd dolen zij met hun hart op zondige paden, en Mijn wegen, hun in Mijn Woord en Wet voorgeschreven, willen zij niet als deugdelijk erkennen; zij willen die niet bewandelen.

11 Zo was het volkomen gemotiveerd, dat Ik in Mijn toorn onder ede heb betuigd: „Nimmer zullen zij ingaan tot de rust in Kanaän, hun door Mij beloofd" [3]).

---

1) Ps. 95 : 7-11.
2) Ex. 17 : 7.
3) Num. 14 : 23.

12 Ziet dus toe, broeders, op uzelf en op andere gemeenteleden, tegenover welke gij een roeping hebt. Bij geen van u mag de boosheid van het hart tot volslagen ongeloof leiden en tot een afvallen van God, Die het kwade niet
13 ongestraft kan laten. Maar gij moet elkander vermanen, al den dag, zolang het genadevolle „heden" door het evangelie nog geproclameerd wordt en de gelegenheid tot bekering openstaat. Grijpt die kans! Opdat geen van u tot het schrikkelijk kwaad der verharding vervalle door de be-
14 driegelijke macht, die de zonde op hem uitoefent. Want wel is het waar, dat wij als Nieuw-Testamentische gemeente deel kregen aan de rijkdom van Christus' heilsgoederen. Maar dan moeten wij ons ook als echte gelovigen openbaren. In het verzekerd vertrouwen, dat wij toonden bij onze aansluiting aan de gemeente, moeten wij tot het einde volharden.

15 Als er dan ook gezegd wordt in het Schriftwoord:
Heden, indien gij Zijn stem hoort,
verhardt uw harten niet, zoals bij de verbittering,
16 — komen uit dat ernstige woord verschillende vragen op ons af. In de eerste plaats: Wie waren het, die God verbitterden, hoewel zij toch zelf Zijn majestueuze spreken hadden gehoord? Werd deze zonde soms bedreven door een kleine minderheid? Werd zij niet veeleer gepleegd door allen die onder Mozes' leiding uit Egypte waren uitgegaan?

17 En verder: Van wie heeft God veertig jaren lang een heilige afkeer gehad? Wat voor mensen waren dat? Gold die toorn niet mensen die zich door hun zonde die straf waardig gemaakt hadden? Overeenkomstig 's Heren bedreiging zijn hun dode lichamen gevallen in de woestijn [1]). Een bewijs hoe erg hun zonde was.

18 En tenslotte: aan wat voor mensen zwoer de Here, dat zij niet zouden ingaan tot de rust in het beloofde land? Denkt er niet te gering van. Het gold hier mensen die ongehoorzaam geweest waren aan Gods eigen Woord, met zijn heerlijke belofte en heilige eis.

19 Zo zien wij dus, dat zij zichzelf de toegang tot Kanaäns rust hebben versperd. Vanwege hun ongeloof, dat de wor-

---

1) Num. 14 : 29.

tel is van dat massale verbitteren Gods, van dat voortdurend zondigen tegen Hem, van hun openlijke opstand.

De rust die God geeft. 4 : 1-13.

4 : 1 Laten wij daarom op onze hoede zijn. Zeker, nòg geldt, als troostende keerzijde van de zoëven genoemde bedreiging, de belofte Gods, dat er tot Zijn rust zullen ingaan. Maar geen van u mag dat heil verspelen, als Israël eertijds.
2 Niemand mag in Gods gericht achterblijven. Voor deze waarschuwing is reden. Want ook tot ons is de boodschap Gods van verlossing en vrede gekomen, gelijk eertijds tot oud-Israël. Maar bij de Israëlieten liep het fout. Het gepredikte Woord, met zijn belofte van heil, was hun niet tot zegen. En dat kwam, omdat het niet met geloof gepaard ging bij hen, tot wie de prediking kwam. Zij hoorden het Woord. Maar daar bleef het helaas bij.
3 Wij zeiden het immers zoëven: de belofte van komende rust geldt nog. Wij gaan daarom tot de rust in, omdat en voorzover wij tot geloof gekomen zijn.

Dat ligt opgesloten in het door God Zelf gesproken woord, dat wij boven aanhaalden:

gelijk Ik gezworen heb in Mijn toorn:
Nooit zullen zij tot Mijn rust ingaan.

Dit woord werd in Mozes' tijd gesproken. Maar de zaak daarin beloofd, was niet nieuw. De rust begon al met de schepping, toen de grondlegging der wereld plaats had en de werken Gods tot voltooiing kwamen.
4 Want God heeft ergens in de Schrift van de sabbatsrust van de zevende dag aldus gesproken:

En God rustte op de zevende dag, na de voltooiing der schepping, van al Zijn werken [1]);
5 en op de reeds vaker aangehaalde Schriftplaats sprak Hij opnieuw van die rust, toen het daar heette:

Nooit zullen zij tot Mijn rust ingaan.
6 Twee dingen staan dus naar luid der Schrift vast. Allereerst: het blijft Gods bedoeling, dat mensen deel zullen krijgen aan die rust, waarvan de aangehaalde beloften

---

[1]) Gen. 2 : 2.

en bedreigingen spraken. Ten tweede: de Israëlieten in de woestijn, die 's Heren heilstoezegging eerst ontvingen, zijn niet tot die rust ingegaan vanwege hun ongehoorzaamheid.

7 Daarom (want Gods beloften kunnen niet onvervuld blijven) bepaalt Hij opnieuw een tijdstip, namelijk het profetische „heden" met zijn heerlijke Messiaanse perspectieven, wanneer Hij door David eeuwen na de woestijnreis spreekt, zoals boven gezegd werd:

Heden, indien gij Zijn stem hoort,
verhardt uw harten niet.

8 Hier ligt in opgesloten, dat Jozua zijn volksgenoten, al gaf hij hun in betrekkelijke zin rust, toch niet tot de ware, blijvende, eeuwige rust heeft gebracht. Anders zou God immers in Davids tijd niet over een later tijdstip profetisch gesproken hebben.

9 Deze sabbatsrust van de Messiaanse tijd blijft daarom te verkrijgen voor Gods ware volk, dat niet tot ongeloof en ongehoorzaamheid vervalt.

10 Sabbatsrust mag ze heten, afspiegeling van Gods rust. Want wie door het geloof deel kreeg aan de rust, door God in de profetie beloofd, en door Hem geschonken, geniet daarin de sabbatsrust. Hij is zelf tot rust gekomen van zijn zwoegend en kommervol werken, gelijk God op Zijn wijze rust van Zijn scheppend werken.

11 Er staat dus veel op het spel. Daarom moeten wij ons beijveren om tot die rust in te gaan, opdat het schrikkelijk gevaar worde verhoed, dat een van ons ten val komt en het verderf over zich haalt. En dat gevaar is reëel, als iemand zich, net als de Israëlieten eertijds, voor anderen tot een afschrikwekkend voorbeeld van ongehoorzaamheid maakt.

12 Voor de vermaning tot het ernst maken met de rust is dus alle reden. Er valt niet te spotten met het Woord Gods, dat van die rust getuigt. Het is als het Woord van de levende God krachtig in zijn werking, scherper dan het best geslepen tweesnijdend zwaard. Tegenover dat Woord kunnen wij ons niet in onze hoogmoed handhaven. Het dringt door tot ons binnenste, het splitst en scheidt wat daar nauw verbonden is, het legt ons verborgenste zieleleven bloot. Het velt een scherp, goddelijk oordeel over wat zich aan zonde roert in het zinnen en denken van ons hart.

13 En dit gericht van het Woord is het gericht Gods. Niets in heel de schepping is voor Hem verborgen. Want alle dingen liggen open en ontbloot voor het alziend oog van Hem, aan Wie wij eens in het komend oordeel verantwoording zullen moeten geven.

Vertrouwt op de grote Hogepriester. 4 : 14-16.

4 : 14 Tegenover de beklemmende ernst van het toekomstig gericht staat gelukkig een ander feit. Wij hebben als Nieuw-Testamentische gemeente een Hogepriester, groot in Zijn persoon, heerlijk in Zijn ambt, namelijk Jezus, de Zoon Gods. Hij is voor ons tot God gegaan, niet door aardse voorhoven, maar door de ruimten van de hemel. In het belijden van Zijn naam en ambt moeten wij standvastig blijven. Tot die standvastigheid kan zonder reserve opge-
15 wekt worden. Want wij hebben geen Hogepriester, Die hoog boven ons staat en ons afstoot, maar een, Die mee kan voelen met onze geestelijke en lichamelijke zwakheden, die altijd weer de aanleiding vormen voor onze verzoekingen èn nederlagen. Wij hebben een Hogepriester, Die in Zijn ganse leven, in alle mogelijke situaties, net als wij de verzoeking van de Satan heeft moeten doorstaan. Hij begrijpt ons. Maar Hij kan ons ook helpen. Want het kwam in die verzoekingen bij Hem niet tot zonde van afval en onge-
16 hoorzaamheid. Hij overwon. Laten wij daarom, vanwege het bezit van zulk een Hogepriester, met blij en onbevreesd vertrouwen naderen tot de troon Gods, die door Christus voor ons niet meer schrikwekkend is, maar een troon der genade. Zo zullen wij in onze ellende Zijn ontferming, in onze schuld Zijn vergevende gunst genieten. En dat, om geholpen te worden juist als de nood dringt, in het uur der verzoeking.

Jezus: de ware Hogepriester. 5 : 1-10.

5 : 1 Dat Jezus de ware Hogepriester is in de zin, gelijk wij Hem zoëven tekenden, laat zich uit het Oude Testament bewijzen. Want elke Israëlietische hogepriester wordt uit zijnsgelijken, uit de mensen, genomen en hij treedt voor

mensen op in alles wat betrekking heeft op de verhouding tot God. En dat geschiedt met het doel om onbloedige en bloedige offers te brengen ter verzoening van de zonden.

2 Hij kan zijn toon matigen tegenover hen, die niet in bewuste opstand tegen God zondigen, maar in onwetendheid en zwakheid dwalen [1]), daar hij ook zelf met zwak-
3 heid is behept. En vanwege dit zondigen-uit-zwakheid is hij volgens Mozes' wet verplicht, offers ter verzoening van zonden te brengen niet enkel voor het volk, waarvoor hij optreedt, maar ook voor zichzelf [2]).

4 En niemand grijpt eigenmachtig die hogepriesterlijke waardigheid en dringt zich alzo in het ambt in, maar men ontvangt die, als een, die door God geroepen wordt. Zo was het geval met Aäron, die mèt zijn zonen krachtens een uitdrukkelijk bevel Gods tot het priesterambt werd geroepen [3]).

5 En zo was het ook met Hem, Die Zijn naam Christus, door God gezalfde, terecht draagt. Hij heeft niet op eigenmachtige wijze Zichzelf de eer toegekend van Hogepriester te worden, maar God deed dat, Zijn hemelse Zender, van Wie Hij Zich in alles afhankelijk wist. God sprak tot Hem, in het woord, dat wij reeds eerder aanhaalden [4]):

Mijn Zoon zijt Gij, krachtens Mijn eeuwig besluit heb Ik U in het Messiaanse ambt gesteld.

6 Gelijk Hij ook op een andere Schriftplaats van die goddelijke roeping gewaagt in dit psalmwoord [5]):

Gij, o Messiaskoning, zijt tevens Priester. Anders dan Aäron zijt Gij het alleen en voor eeuwig. Gij zijt het naar de ordening van de priesterkoning Melchizédek.

7 Naar de verkrijging van de eeuwige heerlijkheid van dit priesterschap was het echter een lange en moeilijke weg. Christus heeft er voor moeten lijden en strijden. De Zoon Gods, de eeuwige Priesterkoning, ging onze aardse bestaanswijze delen, met haar vatbaarheid voor lijden en

---

1) Vgl. Lev. 4 : 2; 5 : 15. Voor bewuste en openlijke bondsbreuk was geen verzoening door offers mogelijk.
2) Zo b.v. op de Grote Verzoendag (Lev. 16 : 6).
3) Ex. 28 : 1.
4) 1 : 5; vgl. Ps. 2 : 7.
5) Ps. 110 : 4.

dood. In deze dagen van Zijn vernedering, bijzonder in Zijn zielsworsteling in Gethsémané, vlak vóór Zijn kruislijden, heeft Hij dringende gebeden en innige smekingen als Priester geofferd aan God. Het ging daar in de olijvenhof door de diepte. Onder tranen schreeuwde Hij de nood Zijner ziel uit tot Hem, Die bij machte was, indien het Hem behaagde, om Zijn Zoon voor de wrede en bittere dood te bewaren. En Hij heeft op dit gebed verhoring ontvangen: voor het doodslot werd Hij niet bewaard, maar de angst voor de dood werd uit Zijn ziel weggenomen.

8 En zo heeft Hij, hoewel Hij de Zoon Gods was, in de school van het lijden de gehoorzaamheid, die van Hem gevraagd mocht worden, leren oefenen. De verzoeking, die er in alle lijden ligt, heeft Hij overwonnen en Zijn wil onderworpen aan 's Vaders wil.

9 Biddend en worstelend heeft Hij Zijn gehoorzaamheid tot volle ontplooiing gebracht. En toen Hij met Zijn verhoging tot dit eindpunt gekomen was, bereikte Hij tevens Zijn bestemming. Een bestemming, die hierin bestond, dat Hij de Bewerker werd van altijddurend, onverliesbaar heil voor allen, die Hem op de weg der gehoorzaamheid gevolgd waren, door in Hem en Zijn evangelie te geloven.

10 Dat Jezus dit heerlijk resultaat bereikte, wordt begrijpelijk, als wij ons te binnen brengen de naam, Hem gegeven in de psalm, zoëven aangehaald. God sprak Hem daar aan als Hogepriester, en dus was Hij het tegenbeeld van Aäron. Maar Hij gaat nog boven dit Oud-Testamentisch voorbeeld uit, doordat Hij Hogepriester is naar de ordening van Melchizédek. Deze naam verklaart Zijn zegenrijk werk.

De stompzinnigheid der lezers. 5 : 11-14.

5 : 11 Over dit belangrijke en moeilijke onderwerp van Christus' hogepriesterschap willen wij een brede uiteenzetting geven. Maar makkelijk zal het niet vallen dit alles uit te leggen. En dat niet zozeer vanwege de aard van het onderwerp, maar wegens uw gesteldheid als lezers. Want gij zijt traag geworden in het horen, de ontvankelijkheid om te luisteren en de wil om het gehoorde te verwerken, ontbreken u.

12 Het staat er alzo niet al te goed met u voor. Gerekend naar de tijd, sinds uw bekering en uw aansluiting bij de gemeente verlopen, hadt ge al anderen moeten onderwijzen in de heilswaarheid. Maar het omgekeerde is nu het geval. Uw stompzinnigheid maakt het nodig, dat gij weer leerlingen wordt. Men moet u van voren af aan het A.B.C. van de woorden Gods, de elementaire zendingsprediking uit de eerste tijd, opnieuw bijbrengen. Gij zijt teruggezakt tot het kinderstadium. Uw maag kan alleen maar melk verdragen.

13 Zo gaat het immers met ieder gemeentelid, dat in geestelijk opzicht nog slechts van melk leeft. Hij heeft geen besef van de diepere inhoud van de rechte prediking van het evangelie, die nooit bij het elementaire blijft staan. Hij is nog maar een zuigeling.

14 Maar de volwassenen in het geloof zijn met het aanvankelijk onderricht niet tevreden. Zij verlangen naar vaste spijs. Zij bezitten een door lange training geoefend vermogen om geestelijk te onderscheiden. Zij weten waar en vals, het nuttige en het schadelijke, te onderkennen.

Geen verachtering of afval. 6 : 1-8.

6 : 1 Dit ideaal der geestelijke volwassenheid van u als gemeente staat ons bij het schrijven voor ogen. Daarom willen wij het elementaire onderricht aangaande Christus terzijde laten. Dat fundament is eenmaal gelegd bij de eerste zendingsprediking onder u. We gaan ons nu bezig houden met de leerstof voor volwassenen. We doen geen onnodig werk. We leggen niet opnieuw de eens gelegde basis. In die eerste fundamentele prediking ging het immers om dingen, die u thans heel vertrouwd zijn. Om de noodzaak van bekering van werken, die de dood in zich dragen en tot de dood leiden, omdat ze buiten Christus staan, en om het geloof in de ene ware God, in tegenstelling met de afgoden der heidenen.

2 Bij uw bekering hebt gij onderricht ontvangen aangaande de betekenis van de Christelijke doop, in zijn onderscheid van de Joodse en heidense wassingen en inwijdingsplechtigheden, en van de handoplegging als symbool van de meedeling van de H. Geest. Ge leerdet uw leven richten

op het komende Koninkrijk Gods met zijn dodenopstanding
en eeuwig oordeel, als Christus verschijnt.
3 Deze dingen zijn u bekend. We gaan u dieper inzicht
bijbrengen in het vervolg van deze brief. Natuurlijk onder
deze gewichtige reserve, dat God ons daartoe gelegenheid
moet geven.
4 Voortvaren moeten wij dus, geen oude fundering op-
nieuw leggen. Want voor wie aan zijn eens beleden geloof
ontrouw werd, is toch geen bekering mogelijk. En die geval-
len zijn er. Men is dan aanvankelijk rijk begenadigd, heeft
verstandelijk inzicht ontvangen in de waarheid Gods, men
heeft zelfs iets ervaren van de rijkdom en kracht van het
evangelie en mogen delen in de gaven van de Heilige Geest,
5 men heeft iets gevoeld van de troost van het Woord Gods
en iets bespeurd in eigen leven van wonderlijke krachten,
die een teken zijn van Christus' voltooide Koninkrijk in de
toekomende eeuw.
6 Als zulke mensen, na zoveel weldaden ontvangen te
hebben, nog tot afval komen, is het onmogelijk hen opnieuw
tot bekering te brengen. Hun zonde is te groot. Wat Israël
de Zoon Gods aandeed: Hem kruisigen, dat doen zij op-
nieuw tot hun eigen oordeel; zij maken Hem door hun
afval voor de wereld tot een aanfluiting [1]).
7 Het is in dit opzicht met mensen als met bouwgrond.
Als het akkerland de regen, die er overvloedig op valt, in
zich opneemt en de beoogde vrucht voortbrengt, nuttig
voor de eigenaars, die het hebben laten bewerken, dan
ontvangt het zegen van God, het blijft als bouwland in ere
en wordt steeds weer voor dat doel gebruikt.
8 Maar er is ook een andere mogelijkheid. Als het bouw-
land geen winst met de regen doet en in plaats van nuttig
gewas doornen en distelen voortbrengt, dan wordt het als
ondeugdelijk afgekeurd. Het is dicht aan de vervloeking
toe, het wordt niet meer als akkerland erkend, maar slechts
als woest land beschouwd. En dit loopt tenslotte erop uit,
dat de mensen gewas en bodem verbranden. Men zij dus
gewaarschuwd! Zo gaat het ook met mensen, die Gods

---

1) Zakelijk is hier de lastering van de Heilige Geest bedoeld (Matth. 12 : 31; vgl. 1 Joh. 5 : 16).

werk, aan hen besteed, verachten, en de zonde in hun leven maar laten voortwoekeren. Dat moet, in het oordeel, dat komt, uitlopen op radicale Godsvervreemding.

Volharding in de hoop. 6 : 9-12.

6 : 9 Maar ge moet ons goed begrijpen, geliefden. Ook al spreken wij zulke ernstige en krasse waarschuwingen uit, wij houden u daarom niet voor afvalligen en verlorenen. Wij geloven van u betere dingen, die niet op het verderf, maar op de komende zaligheid wijzen.
10 Voor dit gunstig oordeel is reden: God is rechtvaardig. Hij vergeet daarom niet het werk, dat Hij bij u heeft opgemerkt en Hij beloont het op Zijn tijd. Gij hebt uw liefde voor Gods Koninkrijk en dienst getoond, doordat gij uw medegelovigen in hun stoffelijke nood geholpen hebt, en gij doet dat nog.
11 Deze verzekering mag u echter niet zorgeloos maken. Het is ons vurig verlangen, dat elk van u even actief is in de hoop als hij dat was in de liefde. Gij moet alle halfheid afschudden en die hoop in taaie volharding ontplooien, tot ze haar hoogtepunt bereikt en het hopen in bezitten over-
12 gaat. Zo voorkomt ge verslapping en wordt ge navolgers van de geloofshelden uit vroeger tijd. Zij tonen u wat volharding vermag, want zij hebben in de weg van gelovig en standvastig wachten de beloofde heilsgoederen als erfenis ontvangen.

De eed aan Abraham. 6 : 13-20.

6 : 13 Wilt ge van het laatste een voorbeeld? Ziet dan naar Abraham. Toen God hem Zijn belofte van rijke nakomelingschap deed, bevestigde Hij die met het oog op zijn moeilijke omstandigheden met een eed. En daar Hij, ter garandering van betrouwbaarheid, bij niemand hoger kon zweren, zwoer Hij bij Zichzelf en stelde Zich daarmee met
14 eigen wezen garant, toen Hij sprak:
Voorzeker zal Ik u zegenen en die zegen zal bestaan
15 in een talrijke nakomelingschap [1]). Die eed is voor Abra-

[1]) Zie Gen. 22 : 17.

ham niet vergeefs geweest. Door die eed gesteund, heeft hij in gelovig verwachten geduld geoefend en heeft hij zo het beloofde heilsgoed ontvangen.

16 Waarom koos God deze vorm van eedzwering voor Zijn belofte? Hij deed daarmee wat mensen plegen te doen, die zich als zij zweren beroepen op een hogere autoriteit, als waarborg tegen meineed. En de eed dient hun tot bekrachtiging van een belofte of contract en betekent het
17 einde van alle tegenspraak. Naar deze gewoonte, uit onze menselijke zwakheid voortkomend, heeft God Zich geschikt door Zijn eedzwering. Hij wilde nadrukkelijk aan al de geesteskinderen van Abraham, die het beloofde Messiaanse heil zouden ontvangen, de onveranderlijkheid van Zijn heilsraad doen blijken en daarom bond Hij Zichzelf door
18 een eed. Dat alles had een practisch doel voor ons als Nieuw-Testamentische gelovigen. We spraken zoëven van twee onveranderlijke dingen: Gods belofte en Zijn eed tot bevestiging daarvan, die beide doen zien, dat Hij niet liegen kan. Welnu, in deze twee hebben wij, die in het geloof tot Hem de toevlucht namen en zo principieel het verderf ontvloden zijn, een krachtige aansporing om het gehoopte heilsgoed te grijpen, dat in de belofte ons wordt voorgehouden.

19 Die hoop is voor onze ziel wat een veilig en betrouwbaar anker is voor een schip, dat dank zij dat anker niet op drift raakt. Zo geeft ons anker der hoop ons geloofsleven vastheid, en dat kan, omdat het rust in een stevige bodem. En die ankergrond is het Allerheiligste in het hemelse heiligdom, de plaats van Gods onmiddellijke tegen-
20 woordigheid. Daarheen is Jezus ons ten goede binnengegaan als onze Voorloper, Die ons plaats bereidt, opdat wij straks zouden volgen. En Hij kon daarheen binnengaan, om de bijzondere plaats en functie, die Hij innam als eeuwig Hogepriester naar de ordening van Melchizédek.

Melchizédek groter dan Levi. 7 : 1-10.

7 : 1 Wij willen u het zoëven over Christus gezegde nader verklaren door een vergelijking met de figuur van Melchizédek. Deze Melchizédek bekleedde allereerst het konink-

lijk ambt, hij was koning over Jerusalem in de tijd der aartsvaders. Maar tegelijk bezat hij het priesterlijk ambt: temidden van de ontaarding van het Kanaänietisch heidendom vertegenwoordigde hij het zuivere, oorspronkelijke priesterschap, hij diende de Allerhoogste, de enig ware God [1]). Hij kwam Abraham tegemoet toen deze op het hoogtepunt van zijn macht stond, bij zijn terugkeer na zijn overwinning op de koningen uit het Noorden, en gaf hem zijn priester-
2 lijke zegen. En Abraham erkende hem in zijn priesterlijk ambt door hem een tiende van de gewonnen buit te geven. Wat Melchizédek was, is uit de namen, die hij droeg, reeds af te leiden. Zijn naam betekent „koning der gerechtigheid" en verder wordt hij genoemd: koning van Salem, dat is: koning des vredes; hierin is hij reeds type van Christus,
3 de Vredevorst, Die Gods recht op aarde verwerkelijkt. Het Schriftverhaal zwijgt van zijn oorsprong en afstamming, wij horen niets van zijn vader of moeder en evenmin wordt een geslachtsregister van hem gegeven, waarop volgens Mozes' wet het recht op het priesterschap berustte. Het komt naar de voorstelling der Schrift geheel aan op zijn ambt, dat persoonlijk van aard was. Plotseling duikt hij als zodanig op in de geschiedenis en dan verdwijnt hij weer, wij horen niet van zijn begin of van zijn levenseinde. Zo maakt de Schrift hem in haar beschrijving tot een type van Christus, de eeuwige Zoon van God. Melchizédek viel weg, maar zijn ambt bleef voor alle tijden waarde behouden. Het vond zijn vervulling in Christus' eeuwig priesterschap.

4 Nu moet ge er aandacht aan schenken, hoe groot deze Melchizédek is. Dat is af te leiden uit de reeds vermelde bijzonderheid, dat niemand minder dan de aartsvader Abraham, de stamvader van het Israëlietische volk, zijn meerderheid erkende door hem een tiende te geven uit
5 het beste van de behaalde oorlogsbuit. Wat dat tiendrecht betreft, het staat daarmee zo. De afstammelingen van Aäron uit de stam van Levi, die tot de priesterlijke dienst krachtens die afstamming geroepen worden, hebben op grond van de wet het recht tienden te heffen van het volk. Dat is een voorrecht, door God hun geschonken, geen

---

[1]) Vgl. Gen. 14 : 18-20.

natuurlijk recht, dat hun toekomt, want de Israëlieten zijn hun broeders, aan hen gelijk in afstamming, omdat zij
6 eveneens kinderen van Abraham zijn. Maar bij Melchizédek staan de dingen heel anders. Hij kon zich krachtens zijn afstamming niet tot het geslacht der Israëlietische priesters rekenen en had dus heel geen recht op tienden, en toch heeft hij tienden van Abraham genomen. En hier bleef het niet bij. Abraham was reeds rijk door God gezegend als drager van de heilsbeloften voor Israël en de volken. En
7 toch heeft Melchizédek hem nog een zegen gegeven. Nu geldt zonder enige tegenspraak deze algemene regel, dat het mindere door het meerdere wordt gezegend, niet omgekeerd. Uit Abrahams zegening door Melchizédek blijkt dus overduidelijk zijn meerderheid boven deze aartsvader en al zijn nakomelingen, ook de Levietische priesters.

8 Er is echter nog een tweede verschil tussen het Levietische priesterschap en dat van Melchizédek. Bij het eerste ontvangen sterfelijke mensen tienden, mensen bij wie de dood een gedurige ambtswisseling meebrengt. In het tweede geval ontvangt iemand tienden, die naar het getuigenis
9 van de Schrift in zijn ambt eeuwig voortleeft. Ja, nog in een ander opzicht komt Melchizédeks meerderheid uit. Levi, die tienden heft van zijn volksgenoten, werd, goed beschouwd, door zijn afstamming van Abraham aan het tiendrecht van een ander onderworpen. Toen Abraham Melchizédek eerde, deed Levi dat om zo te zeggen ook.
10 Zelf was hij immers als ongeborene nog niet in staat tot verantwoordelijk handelen, toen Melchizédek Abraham tegemoet kwam. Maar wat Abraham deed, deed hij als vertegenwoordiger van zijn nageslacht voor Levi.

Aäron moet voor Christus wijken. 7 : 11-17.

7 : 11 Melchizédek meer dan Levi. Dat laat zich voor beider priesterschap ook uit de profetie bewijzen. Immers, het Levietische priesterschap heeft de volmaakte gemeenschap met God en de verzoening voor de zonden niet kunnen bewerken. Goed beschouwd, mocht het volk dit vragen, want het had een wet ontvangen waarin de priesterlijke verzoening in het middelpunt stond. Maar wat het vroeg

kreeg het niet door de wet. En daarom was het nodig, dat
de profetie sprak van het opstaan van een andere Priester,
naar de ordening van Melchizédek en niet naar de orde
12 van Aäron. Dit laatste ligt voor de hand. Immers, priester-
schap en wet hangen nauw samen. Als er daarom een wisse-
ling in het priesterschap komt, moet er ook een nieuwe
13 ordening dienaangaande komen. Dit laat zich met de feiten
bewijzen. Want Hij van Wiens eeuwig priesterschap het
profetisch Woord getuigt, voldeed allerminst aan de eisen
der wet aangaande het priesterschap. Hij heeft behoord tot
een andere stam, waaruit niemand met het altaar te doen
14 had en priesterlijk werk heeft gedaan. Het is immers zonne-
klaar, dat onze Here en Heiland uit de koningsstam van
Juda is gesproten. En ten aanzien van deze stam heeft
Mozes met geen woord gerept van priesterlijke positie en
rechten.

15 Dat de volkomen gemeenschap met God niet door het
priesterschap van Aäron te bewerken was, blijkt nog uit
een ander reeds gememoreerd feit. Er stond immers als
vervulling der profetie een andere Priester op, Die in
persoon en werk de gelijkenis met Melchizédek vertoonde.
16 En hoe is Christus dit geworden? Hoe is Hij als Priester in
de historie opgetreden? Hij kreeg Zijn ambt niet op grond
van een wet, die als bij Aärons nakomelingen, met vleselijke
afstamming en uitwendige kenmerken rekende. Neen, in
Hem als Zoon Gods woonde een goddelijke kracht, een
leven, dat niet als bij Aärons afstammelingen door de dood
werd vernietigd. Daarom kon Hij als Priester optreden.
17 Dat Christus deze onvernietigbare kracht bezat als grond
voor Zijn priesterschap, valt uit de Schrift te bewijzen.
Want daarin wordt door het reeds vaker aangehaalde
woord van Hem getuigd: Gij zijt Priester in eeuwigheid
naar de ordening van Melchizédek.

Christus hoger dan Aäron. 7 : 18-25.

7 : 18 De in het voorgaande besproken wisseling van het
priesterschap betekent in alle opzichten vooruitgang. Want
met Christus' komst wordt wel een oud en eerbiedwaardig
voorschrift afgeschaft, omdat het in wezen zwak is en geen

19 effect heeft — de Mozaïsche wetgeving heeft nu eenmaal op geen enkel gebied het volmaakte kunnen brengen, ze bleef voorlopig en gebrekkig —, maar als God iets afbreekt, geeft Hij er iets beters voor in de plaats. Hij brengt ons tot een beter gefundeerd hopen, dat rust in Christus' werk en waardoor wij vrijmoedig tot God mogen naderen.

20 En nog in een ander opzicht is Christus hoger dan Aäron, in zoverre Hij, blijkens het aangehaalde psalmwoord, krachtens Gods eeuwig besluit door een eed tot Priester is aangesteld. Want dit kan men niet van de Levietische priesters zeggen. Hun priesterschap is bij de aanstelling ten opzichte van de duur niet door een eed bevestigd. Het was ook maar een tijdelijke instelling, die straks voor
21 wat beters plaats moest maken. Maar bij Christus was dit anders. Hij is Priester geworden met een eed bij monde van Hem, Die tot Hem sprak: De Here heeft gezworen en daarmee aan Zijn besluit een onherroepelijk karakter gegeven, Hij zal er nooit op terug komen. In die eed heeft Hij tot Christus gezegd: Gij zijt Priester in eeuwigheid, nimmer
22 zal Uw priesterschap op een ander overgaan. In zoverre Jezus nu door een eed Priester is geworden, in zoverre is Hij ook van een beter verbond — het Nieuw Testamentische — borg geworden en staat Hij door Zijn gehoorzaamheid tot in de dood voor de geldigheid van deze genadige beschikking Gods in.

23 Tenslotte is er nog een derde punt, waarin Christus hoger is dan Aäron. Bij de Levietische priesters, ook bij de uit Aäron stammende hogepriesters, is er een veelheid van elkaar opvolgende ambtsdragers. Dat moest, omdat de dood het aanblijven in het ambt telkens weer verhinderde.

24 Maar bij Jezus staat het anders. Als de Zoon Gods blijft Hij eeuwig leven. Dat bepaalt ook Zijn priesterschap. Bij Hem is er geen ambtswisseling, Hij oefent het priesterambt bestendig uit. Nooit kan het op een ander overgaan. Ambt en persoon zijn bij Christus onlosmakelijk verbonden.

25 Al het opgesomde heeft grote waarde voor ons geestelijk leven. Jezus is bij machte eens en voorgoed het Nieuw-Testamentische Godsvolk de volle zaligheid te schenken. Anders dan Israël eertijds, gaan zij niet door de priesters, maar door Christus tot God. En zij kunnen dat, omdat

Christus in de hemel als Priester aldoor met hun belangen is vervuld. Hij leeft daar altijd om voor hen tussen te treden bij de Vader.

De ons passende Hogepriester. 7 : 26-28.

7 : 26 Immers, zulk een Hogepriester, als in het voorafgaande beschreven, in Melchizédeks trant en eeuwig levend, beantwoordde aan onze behoeften. Hij bezat alle eigenschappen, die Hem tot de ware Hogepriester stempelen, hoger dan Aäron en tegelijk diens hogepriesterschap vervullend. Zijn hart en leven waren op God gericht, vrij was Hij van schuld, die ons leven bezwaart, vrij van de smet der zonde, die ons leven bezoedelt. God heeft Hem als de kroon op Zijn werk aan de sfeer van de zondige mensen ontrukt en Hem een
27 positie gegeven hoog boven de lagere hemelen. Christus was dus zondeloos, gelijk wij zagen. Daar lag in opgesloten, dat Hij niet dagelijks door de vernederende noodzaak werd gedrukt eerst door een offer verzoening te doen voor eigen zonden eer Hij voor die van het bondsvolk verzoening kon bewerken. Zo stond het met de Oud-Testamentische hogepriesters, en dat kwam speciaal uit op de Grote Verzoendag. De wet schreef voor [1]) en hun zondigheid bracht mee, dat zij bij die gelegenheid eerst voor eigen zonden een offer op het altaar moesten brengen en daarna pas voor die van de bondsgemeente, die zij vertegenwoordigden. Hoe anders stond het met Christus. Bij Hem ook niet die gedurige en vermoeiende herhaling van het offer voor anderen, die de beperktheid van het Oude Verbond typeerde. Slechts eenmaal, eens voor altijd, heeft Hij Zich voor Zijn volk geofferd, toen Hij aan het kruishout op Golgotha Zijn leven gaf. Hij gaf daarin Zichzelf, Hij was Priester en Offer tegelijk.

28 Dit verschil tussen Oud en Nieuw Testament is, ten diepste beschouwd te herleiden tot een verschil in oorsprong van beider hogepriesters. Immers, de Oud-Testamentische wet stelt als hogepriester mensen, die met zonde behept en daardoor aan de dood onderworpen waren. En

---

[1]) Lev. 16 : 6 en 15.

zo was er in het Oude Testament die gedurige wisseling van ambtsdragers. Maar het plechtige woord van de eed, die na de wet kwam en een nieuwe openbaringsperiode, die van het nieuwe verbond, inluidde, stelt als hogepriester Een, Die als Zoon Gods boven alle zonde en dood verheven is. Hij is door Zijn gehoorzaamheid tot het hoogtepunt, tot de voltooiing gekomen: Hij is voor eeuwig aan God geheiligd.

Jezus Hogepriester van het hemels heiligdom. 8 : 1-5.

8 : 1 De hoofdzaak bij wat wij bezig zijn te behandelen en die wij niet uit het oog mogen verliezen, is, dat wij als Nieuw-Testamentische gemeente — en dat is onze rijkdom — in Christus zulk een Hogepriester hebben, Die gezeten is aan Gods rechterhand. Oud-Testamentische hogepriesters vervulden staande hun dienst; Hij zit ter rechterzijde van de troon Gods, delend in Zijn majesteit in de hemelen. Hij toeft daar in Gods onmiddellijke tegenwoordigheid en daarin ligt de waarborg, dat Zijn voorspraak voor ons
2 effect heeft. In het hemels heiligdom verricht Hij Zijn dienst ten behoeve van Zijn gemeente. Hij doet dat in de ware tabernakel, de hemel, waarvan de Oud-Testamentische tabernakel slechts een gebrekkige afbeelding was. Immers, mensen richtten de laatste op, maar de Here bouwde het hemels heiligdom.
3 Wat behoort nu tot de dienst, door Christus in de hemel verricht? Offeren. Immers, iedere hogepriester wordt door God in het ambt gesteld met de opdracht gaven en offers, onbloedige en bloedige offers, te brengen. Zonder offer is geen priester denkbaar. Daarom was het ook noodzakelijk, dat Christus iets had om te offeren en daarmee ten behoeve van ons voor Gods aangezicht te treden.
4 Met dit offer kon Hij echter in het aardse heiligdom niet komen. Indien Hij op aarde was, dan zou Hij wegens Zijn afstamming uit Juda niet eens tot het priesterlijk werk zijn toegelaten. Er waren er reeds in tabernakel en tempel, die volgens de voorschriften der Mozaïsche wet offergaven konden brengen. Jezus stond daar buiten. Hij doet Zijn
5 priesterlijk werk in het hemels heiligdom. Dat is het ware

heiligdom! De Oud-Testamentische hogepriesters verrichtten slechts hun priesterlijke dienst bij datgene wat in de grond der zaak slechts een gebrekkige afbeelding en een matte afschaduwing van de hemelse werkelijkheid was.

Dit is met de Schrift in de hand te bewijzen [1]). Want Mozes heeft, toen hij de tabernakel gereed zou maken, een rechtstreeks goddelijk bevel ontvangen. Zie toe, zegt God immers op de door ons bedoelde Schriftplaats, dat gij alles — heel de tabernakel, zijn inrichting en gereedschappen — maakt overeenkomstig het hemels voorbeeld, het model, dat u op de berg getoond werd.

Jezus Hogepriester van een beter verbond. 8 : 6-13.

8 : 6 Jezus dient dus in het ware heiligdom. Hij heeft daar nu in de Nieuw-Testamentische tijd een bediening gekregen, veel verhevener dan de Oud-Testamentische was. En waaraan kan men deze verhevenheid van Christus' dienst afmeten? Aan het feit, dat Hij door woord en daad, door leven en lijden, een beter verbond tot realiteit heeft gemaakt. En beter is dit verbond, omdat de geldigheid ervan rust in betere beloften dan die waarvan het Oude Testament de vervulling heeft gezien.

7 Dat dit betere verbond komen moest, is uit de gang der heilshistorie te bewijzen. Immers, als dat eerste verbond onberispelijk was geweest en de volkomenheid gebracht had, zou er door God geen gelegenheid in de historie gezocht zijn om Zijn heilsplan door een tweede, een nieuw verbond te volvoeren.

8 Dit blijkt uit de Schrift. Want Hij berispt degenen, die leefden onder het eerste verbond, als Hij in het woord der profetie zegt [2]):

Zie, er komen dagen, spreekt de Here, als de Messiaanse tijd aanbreekt, dat Ik voor de nu nog in Israël en Juda gedeelde gemeente Gods een geheel nieuw verbond, met een geheel eigen karakter, tot voltooiing zal brengen.

9 Het zal totaal anders zijn dan het Sinaïtisch verbond,

---

1) Ex. 25 : 40.
2) Jerem. 31 : 31-34.

dat Ik voor hun vaderen beschikte. Dit verbond werd opgericht in de ontstaanstijd van Israëls nationale bestaan, toen Ik in tedere zorg die vaderen bij de hand greep om hen uit Egypteland met zijn slavernij uit te leiden [1]).

Bij dit verbond kon het echter niet blijven; er moest een ander, beter verbond komen. Want die vaderen hebben zich niet gehouden aan Mijn eerste verbond en aan de eisen daarvan, die zij toch vrijwillig op zich genomen hadden [2]). Als straf daarvoor werd het tegendeel van wat het verbond beoogde, werkelijkheid: er kwam geen gemeenschap, maar verwijdering. Vanwege hun verbondsontrouw heb Ik Mij niet meer om hen bekommerd, spreekt de Here.

10 Het nieuwe verbond zal echter niet alleen anders van aard zijn dan het oude, het zal ook een eigen, nieuwe inhoud hebben. Want na de zoëven geschetste droeve dagen van ontrouw zal Ik een nieuwe verbintenis aangaan met het huis Israëls, dat is met Mijn ware gemeente, spreekt de Here.

En wat zal die verbintenis inhouden? Niet slechts een een eis, maar een belofte. Door de kracht van Mijn genade zal Ik hun inzicht geven in de geestelijke zin van Mijn wetten. Maar dat niet alleen. Ik zal die wetten ook in de tafelen van hun hart griffen, zodat ze hun neigingen en gezindheden beheersen.

En in dit verbond zal werkelijkheid worden, wat het eerste verbond niet kon bewerken: Ik zal hun tot een God zijn en Mijn gemeenschap en andere weldaden aan hen geven en zij zullen Mij tot een geheiligd bondsvolk zijn, dat zich in geloof en toewijding aan Mij geeft.

11 Dan zal het niet langer zo zijn als in het oude verbond, dat de ene burger de ander en de ene broeder de ander moest opwekken om de Here te kennen en te dienen.

Met deze gebrekkige toestand is het uit, als de heilstijd komt. Want dan zullen zij Mij allen kennen en persoonlijk Mijn gemeenschap genieten. Er zal hierbij geen onderscheid zijn tussen klein en groot. Eén zullen zij zijn in de gemeenschappelijke kennis van Mijn naam.

---

1) Ex. 19 : 5 e.v.
2) Ex. 24 : 7.

12 Dit heil rust alleen hierin, dat Ik hun Mijn vergevende gunst zal schenken, zodat hun ongerechtigheden de band met Mij niet meer storen. Ja, Ik zal hun zonden geheel uitwissen uit Mijn herinnering, zodat ze niet meer voor Mij bestaan.

13 Als God in het tot hiertoe aangehaalde profetisch woord van een nieuw verbond spreekt, heeft Hij daarmee reeds in Jeremia's dagen het toen geldende eerste verbond van de Sinaï voor verouderd verklaard. En wat veroudert en grijs wordt, is niet ver van de verdwijning. De ouderdom kondigt immers de dood aan. Daarom heeft nu, in de Nieuw-Testamentische tijd, het oude verbond geen geldigheid meer.

Tweeërlei heiligdom: op aarde en in de hemel. 9 : 1-10.

9 : 1 Nu had ook wel het eerste verbond — en dat gaf er de betrekkelijke waarde aan — rechtsregels, die op de eredienst betrekking hadden. Deze cultus berustte niet op willekeur, maar was tot in bijzonderheden door God geregeld. Bovendien had dat verbond nog een heiligdom, en wel een, opgebouwd uit aards materiaal en dus vergankelijk van karakter.

2 Want er was op goddelijke aanwijzing een tent ingericht, namelijk het eerste, voorste deel van de tabernakel. Daarin stond aan de Zuidelijke wand de kandelaar, de gouden zevenarmige luchter, en aan de Noordelijke wand de tafel met de twaalf toonbroden — als een dankoffer van het volk aan de Here [1]). Dit voorste deel van de tabernakel werd het heilige genoemd.

3 En achter het tweede voorhangsel was nog een tent, een afzonderlijke ruimte voor de dienst Gods; deze werd
4 het heilige der heiligen genoemd. Deze heilige ruimte bevatte een gouden wierookvat, met het oog op de dienst van de Grote Verzoendag [2]), en de ark des verbonds, rond-

---

1) Ex. 25 : 23-40.

2) Lev. 16 : 12-13. De Nieuwe Vertaling heeft hier: reukofferaltaar. Dit stond echter in het heilige, gelijk aan de schrijver van onze brief moet bekend geweest zijn. Men lost deze moeilijkheid wel zo op, dat de auteur met zijn plaatsing zou doelen op het zakelijk verband van het reukofferaltaar met het heilige der

om met goud overtrokken, die bedoelde te zijn de troon Gods, de plaats van Zijn tegenwoordigheid [1]). In die ark bevonden zich een gouden kruik met het manna, als een herinnering aan Gods zorg voor Zijn volk in de woestijn [2]). Verder was er in de ark de staf van Aäron, die gebloeid had, een goddelijke legitimatie van zijn hogepriesterschap [3]). En tenslotte waren er nog de twee tafelen des verbonds, waarin de grondwet van 's Heren verhouding tot Zijn volk was vastgelegd [4]).

5 Boven de ark waren de beide gevleugelde gestalten, de cherubs, dragers van de in het Allerheiligste zich openbarende heerlijkheid Gods [5]). Zij overschaduwden het verzoendeksel, waarop het bloed der verzoening geplengd werd. Deze handeling betekende het hoogtepunt van de Oud-Testamentische eredienst [6]).

Over de betekenis van de opgesomde voorwerpen, die alle in de tabernakel stonden, kunnen wij nu niet stuk voor stuk spreken. Het is ons om iets anders te doen, namelijk om de priesterlijke dienst.

6 Terwijl het heiligdom op de zoëven beschreven wijze was ingericht, bleef en blijft de vraag kwellen: bewerkte deze inrichting met haar plechtigheden nu een werkelijk naderen tot God? En het antwoord moet dan luiden: neen. Want het volk moest in de voorhof blijven. En de priesters kwamen bij het waarnemen van hun priesterlijke diensten — het dagelijks verzorgen van het reukofferaltaar en de kandelaar — geregeld in de voorste tent, het heilige.

Verder kwamen zij niet!

7 Maar de hogepriester had groter voorrechten: hij mocht in de tweede tent — het heilige der heiligen —

---

heiligen. Het reukwerk moest immers tot achter het tweede voorhangsel doordringen. Een bezwaar tegen deze opvatting blijft echter, dat juist de verzen 2—3 een scherpe scheiding maken tussen de beide delen van het heiligdom.

1) Ex. 25 : 10-22.

2) Ex. 16 : 33-34.

3) Num. 17 : 10-11.

4) Ex. 15 : 16, 21; vgl. 1 Kon. 8 : 9. Deze laatste plaats maakt alleen melding van de wetstafelen. Mogelijk zijn de kruik en de staf in de woelige periode der Richters verloren gegaan.

5) Ex. 25 : 18-20.

6) Vgl. het gebeuren op de Grote Verzoendag, Lev. 16 : 14-17.

komen, maar hij was daarbij aan allerlei beperkende bepalingen onderworpen. Hij alleen mocht er binnengaan, en dan nog slechts eenmaal in het jaar en nooit zonder het bloed der verzoening. Dit bloed moest hij op de Grote Verzoendag plengen in het Allerheiligste op en voor het verzoendeksel, allereerst voor zichzelf, want hij was ondanks zijn hoge ambt zondaar als alle anderen. Daarna moest hij de vermelde handelingen herhalen [1]) voor de dwalingen van het volk [2]).

8 Door deze indeling van de tabernakel en de beperkende bepalingen daarmee verbonden, wilde de Heilige Geest ons iets leren. Hij gaf daardoor te kennen, dat de weg tot het ware hemelse heiligdom nog niet openlag, zolang het heilige als afzonderlijke ruimte in het aardse heiligdom stand hield. Dat zou pas met Christus' offer aan het kruis veranderen.

9 Het heilige was immers met zijn inrichting en dienst een zinnebeeldige heenwijzing naar de tegenwoordige tijd der Nieuw-Testamentische bedeling. Want in overeenstemming met dit karakter van het heilige werden in de voorhof onbloedige en bloedige offers gebracht. Maar hier bleek evenzeer de beperktheid van de Oud-Testamentische dienst. Genoemde offeranden waren niet bij machte de offeraars, die God daarmede wilden dienen, tot het eigenlijke doel te brengen: de verzoening van de schuld en de gemeenschap met God.

10 Deze offers behoorden mèt de voorschriften omtrent verboden en toegestane spijzen en dranken [3]) en mèt de bepalingen omtrent allerlei reinigingen [4]), tot de ceremoniële dienst van Israël. En al de wetten voor deze dienst waren slechts bepalingen voor het vlees. Zij schonken op zijn best alleen verlof om weer in Israëls godsdienstige

---

1) Zie Lev. 16 : 14-15.

2) Evenals in Hebr. 5 : 2 hebben wij hier een toespeling op de onderscheiding, die de wet maakte tussen de zonden in onwetendheid begaan, waarvoor verzoening mogelijk was, en de zonden, die met opgeheven hand, d.i. opzettelijk bedreven waren. Voor de laatstgenoemde zonden was geen vergeving mogelijk (Num. 15 : 22-31).

3) Zie Lev. 11.

4) Vgl. Lev. 15 en Num. 19 : 13.

gemeenschap te worden opgenomen; inwendige reinheid konden zij niet bewerken. Zij waren dan ook slechts tijdelijk van aard: ze bleven van kracht tot het Nieuwe Verbond een nieuwe ordening van de dienst des Heren bracht.

Christus' volmaakte offer. 9 : 11-14.

9 : 11 Hoe heel anders was het bij Christus. Hij is op aarde opgetreden als Hogepriester, Die de heilsgoederen van het Koninkrijk Gods voor ons verwierf. En hoe heeft Hij ons die eigen gemaakt? Dit leert een vergelijking. Op de Grote Verzoendag ging de Oud-Testamentische hogepriester door de voorhof en het heilige heen in het eigenlijke heiligdom. Zo is Christus door de grotere en meer volmaakte tabernakel, die niet met handen gemaakt is en die niet tot deze vergankelijke schepping behoort, namelijk door de wijde ruimten van de lagere hemelen, heengegaan tot de eigenlijke woonplaats Gods [1]).

12 Nog in een ander opzicht laat zich hier de vergelijking tussen Oud en Nieuw Verbond doortrekken. Op de Grote Verzoendag ging de hogepriester met het bloed van bokken en kalveren, dat geplengd was voor het volk en voor hemzelf, het heiligdom binnen.

Jezus deed iets veel heerlijkers: door Zijn eigen bloed, dank zij Zijn zelfovergave in de dood op Golgotha, ging Hij het hemelse heiligdom binnen. Anders dan de Oud-Testamentische hogepriester deed Hij het eens voor altijd, om de Zijnen voor eeuwig los te kopen van de schuld en de macht der zonde door de losprijs van Zijn leven.

13 Deze rijkere werking van Christus' offer is te bewijzen door nogmaals een parallel te trekken met de gebrekkige Oud-Testamentische dienst. Zo kunnen wij uit het mindere tot het meerdere besluiten.

De Oud-Testamentische plechtigheden hadden ongetwijfeld ook een reinigende werking. Dat gold van het bloed van bokken en stieren, dat op de Grote Verzoendag tot verzoening in het heilige der heiligen geplengd werd.

Niet minder gold het van de ceremonie van de be-

---

1) Hebr. 4 : 14.

sprenging met de as van een rode koe bij verontreiniging door aanraking van een dode [1]).

Hier en in alle andere gevallen bracht de wettische dienst een uitwendige, Levietische reinheid tot stand en maakte het opnieuw deelnemen aan de openbare eredienst mogelijk.

14 Als dat reeds van de Oud-Testamentische plechtigheden gold, hoeveel dieper en wijder moet dan wel de werking zijn van het offerbloed van Christus, dat Hij op Golgotha stortte!

Hij, de Zondeloze, heeft als een feilloos offerlam in dat bloed Zichzelf, Zijn leven voor ons gegeven: Hij was Offer en Priester tegelijk. Door de eeuwige Geest, Die Hem bezielde in leven en lijden, heeft Hij Zich kunnen geven.

En met wat voor doel? Om ons geweten, dat bezwaard was door het bewustzijn onzer dode, zondige werken, van die last te bevrijden, ons zo bij God aangenaam te maken en ons te bekwamen onszelf de levende God toe te wijden.

De noodzakelijkheid van Christus' offer. 9 : 15-22.

9 : 15 Op grond van Zijn offer kon Christus Zich als Middelaar van een nieuw en beter verbond laten gelden. En Hij deed dit om bevrijding te brengen, door Zijn dood, van de schuld, die door de schending der wet onder het eerste verbond als het ware was opgehoopt.

En hiermede verbond zich een tweede doel van Zijn optreden als Middelaar. Onder het Oude Testament was er een belofte gedaan van een komende eeuwige erfenis. Dank zij Christus' offer konden degenen, die tot het deelhebben aan die erfenis geroepen waren, deze beloofde weldaad ontvangen.

16 De noodzakelijkheid van deze offerdood van Christus laat zich uit de ervaring toelichten. Het verbond, dat Hij grondvestte, draagt het karakter van een testament, van een eenzijdige beschikking. Welnu, bij een testament in het gewone leven is het beslist noodzakelijk, wil het in werking treden, dat eerst officieel bericht is binnengekomen van de

---

[1]) Zie Num. 19.

17 dood van de erflater. Want een testament krijgt pas rechtskracht, als er iemand gestorven is, daar het volstrekt nog geen gevolg heeft, zolang de erflater leeft en hij elk ogenblik wijziging in zijn wilsbeschikking kan aanbrengen.

18 Deze ervaringsregel laat zich op de verbondssluitingen in de heilshistorie overbrengen. Om de genoemde reden is ook reeds het eerste, Oud-Testamentische verbond, dat ook het karakter van een testament droeg, niet zonder bloed ingewijd.

19 Dit is uit de heilige geschiedenis te bewijzen. Want toen Mozes gebod voor gebod volgens de wet aan het volk, dat aan de voet van de Sinaï verzameld was, had voorgelezen en het volk van zijn zijde de verplichtingen van het verbond op zich genomen had, greep er een bijzondere ceremonie plaats tot bezegeling van de bondssluiting [1]).

Mozes nam toen het bloed der kalveren en bokken, die hij geslacht had, vermengde het met water om de besprenging te vergemakkelijken, maakte van een stengel van een hysopstruik met scharlaken wol een kwast, doopte die in het bloed en besprengde daarmee zowel het boek der
20 wet als het gehele volk [2]). Hij sprak daarbij deze woorden: Dit is het bloed, dat moet verzegelen het verbond, dat God, met de verplichtingen ervan, u voorgeschreven heeft.

21 Maar bij deze eerste grondleggende ceremonie bleef het niet. Later besprengde hij ook de tabernakel zelf en al het gereedschap voor de eredienst, die door aanraking van zondige mensen onrein geworden waren, met reinigend bloed [3]).

22 Dit typeert heel de Oud-Testamentische dienst: Nagenoeg alles, personen en zaken, gereedschap en klederen, wordt daarin volgens het voorschrift der wet gereinigd. En daarachter schuilt deze algemene regel, die dieper grijpt, dat er zonder bloedstorting, als teken van een gewelddadig gebroken leven, geen vergeving van zonden geschiedt.

---

1) Ex. 24 : 3 e.v.

2) De schrijver voegt aan het verhaalde in Ex. 24 enkele bijzonderheden toe uit andere Schriftgedeelten (Lev. 14 : 4; Num. 19 : 6) of uit zijn kennis van de Oud-Testamentische eredienst.

3) Het O.T. weet alleen van een dergelijke handeling t.a.v. het altaar (Lev. 8 : 15, 19) en van een zalving van de priesters (Ex. 40 : 13) bij de inwijding van de tabernakel.

De algenoegzaamheid van Christus' offer. 9 : 23-28.

9 : 23 Uit het voorgaande bleek, dat in het Oude Verbond het Godshuis en al wat er toe behoorde door bloed moest gereinigd worden. En dit betrof slechts de tabernakel, die niet meer was dan een afbeelding van het hemelse heiligdom. Zo moest ook dit ware heiligdom in de hemel zelf ingewijd worden, maar dan met een beter reinigingsoffer, dat paste bij het veel heerlijker Nieuwe Verbond.

24 Dit „betere" van Christus' offer, de krachtiger uitwerking ervan, is uit Zijn levensgang te bewijzen. Hij is immers bij Zijn hemelvaart niet ingegaan in een heiligdom, dat uit aards, vergankelijk materiaal was opgebouwd, en dat een afbeelding was van het ware, hemelse voorbeeld. Neen, Hij ging in de hemel zelf in, tot in Gods onmiddellijke tegenwoordigheid, en dat tot ons heil.

25 Hij ging ook niet de hemel in om Zichzelf aldoor opnieuw te offeren, een vermoeiende herhaling, typerend voor de Oud-Testamentische hogepriester. De laatste gaat elk jaar opnieuw in het heiligdom en dan nog met ander
26 bloed dan het zijne. Was Christus' bloed even beperkt van werking geweest, dan had Hij van het begin der historie af telkens opnieuw het doodslijden moeten doorstaan.

Gelukkig staan de dingen anders. Thans is Hij immers éénmaal, in de volheid des tijds, toen de wereldhistorie rijp was voor de volvoering van Gods heilsraad, in het vlees verschenen. En dat met het doel om door Zijn offer de zonde, als storende macht in de gemeenschapsoefening met God, buiten werking te stellen.

27 Dat Christus' offer niet kan worden herhaald, laat zich nog op andere wijze toelichten. Bij Hem voltrekt zich namelijk een wet, die voor alle mensen geldt. Voor mensen is zonder uitzondering beschikt éénmaal te sterven en daarna het gericht Gods, dat een definitief karakter draagt. De dood herhaalt zich niet.

28 Zo is het ook met Christus. Eenmaal heeft Hij Zich geofferd om borgtochtelijk veler zondestraf te dragen [1]). Bij Zijn wederkomst zal Hij opnieuw aanschouwd worden.

---

1) Vgl. Jes. 53 : 12.

Maar deze verschijning zal buiten verband staan met de zonde, die Hij immers verzoend heeft. Zij zal tot heil zijn voor allen, die in het geloof de volkomen verlossing van Hem verwachten.

De krachteloosheid der wet. 10 : 1-4.

10 : 1 De Mozaïsche wet kan dit heil niet schenken. Zij biedt slechts een flauw, onnauwkeurig schaduwbeeld van wat in Mozes' dagen nog toekomstig was: het door Christus te verwerven heil [1]). De werkelijkheid van het heil kan ze niet geven.

Dat is haar machteloosheid. Elk jaar opnieuw worden dezelfde offeranden in vermoeiende herhaling onafgebroken gebracht [2]). Maar wat baat dat ceremonieel! De wet kan daardoor degenen, die tot het heiligdom komen, toch niet brengen tot het eigenlijke doel: de verzoening en gemeenschap met God.

2 Immers, als de ceremoniële dienst het heil werkte, zou dan het brengen van die offers niet gestaakt zijn? Het had geen zin meer, want de Israëlieten, die door de priesters voor zich de dienst lieten volbrengen, waren voor hun bewustzijn reeds gereinigd van zonden. Waarom dan nog opnieuw te offeren?

3 Doch dit is slechts een veronderstelling, die buiten de werkelijkheid omgaat. De offeranden gingen door en daarin lag elk jaar opnieuw een goddelijke herinnering aan de zonden. Dat is de positieve betekenis van de offerdienst. Verzoening werd er niet door bewerkt, maar wel werd de ernst der zonde er door gepredikt.

4 Dit hangt samen met de aard van het offer. Het bloed van stieren en bokken is iets stoffelijks, het kan onmogelijk zonden, die een geestelijke macht vormen, wegnemen.

Christus' offer effectief. 10 : 5-10.

10 : 5 Vanwege die onmacht van de Oud-Testamentische dienst zegt Christus bij Zijn komen in de wereld, en het

---

1) Zie Col. 2 : 17.
2) Opnieuw is hier een toespeling op de Grote Verzoendag (Lev. 16).

werd Zijn levensdevies gedurende heel Zijn aardse loopbaan [1]):

Een bloedig en een onbloedig offer hebt Gij niet gewild, ze waren ontoereikend tot verzoening, maar Gij hebt, om Uw heilswil te verwerkelijken, Mij bij Mijn komst in het vlees een lichaam bereid, opdat Ik daarin de door U geëiste gehoorzaamheid zou volbrengen [2]).

6 In brandoffers, die geheel verteerd werden, en in zondoffers voor bepaalde overtredingen hebt Gij geen welgevallen gehad: ze hadden slechts betrekkelijke waarde.

7 Toen de machteloosheid van die oude offerdienst gebleken was, sprak Ik het bij Mijn komst in de wereld uit: Zie, hier ben Ik — in de Schriften is Mijn Messiaanse roeping in dezen duidelijk voorzegd — om Uw heilswil, o God, te volbrengen.

8 Laat ons dit Schriftwoord, zoëven aangehaald, eens nader bezien in zijn betekenis voor ons onderwerp. In de aanhef zegt Christus: Bloedige en onbloedige offers, brandoffers en zondoffers hebt Gij niet gewild, noch daarin een welgevallen gehad, en dit waren toch waarlijk geen uitingen van een zondige, eigenwillige godsdienst, neen, zij werden overeenkomstig de wet Gods gebracht.

9 Doch daarna heeft Hij als Zijn levensdevies uitgesproken: Zie, hier ben Ik, om Uw heilswil te volbrengen.

Uit de hier tegenover elkander geplaatste Schriftwoorden blijkt, dat Christus de Oud-Testamentische en de Nieuw-Testamentische dienst niet naast elkander wilde laten bestaan. Neen, Hij maakt het eerste, het offer van het Oude Verbond, ongeldig, om het tweede, Zijn volmaakte offer, te laten gelden.

10 Zo ligt dan de grond van ons heil in Gods wil, die Jezus Christus in het vlees deed komen. En doordat Hij op aarde Zijn lichaam offerde, zijn wij eens voor altijd in staat gesteld tot God te naderen en met Hem in gemeenschap te komen.

---

1) Zie Ps. 40 : 7-9, een danklied van David, dat blijkens Hebr. 9 eerst in Christus ten volle vervulling vond.

2) We hebben hier de tegenstelling, door de Oud-Testamentische profeten reeds gezien, tussen ceremoniële wetsbetrachting en geestelijke gehoorzaamheid (1 Sam. 15 : 22; Ps. 50 : 8; 51 : 18, 19; Micha 6 : 7). De profeten zagen al het gebrekkige, voorbijgaande van de offerdienst in.

Christus' offer definitief. 10 : 11-14.

10 : 11 Hier komt nog iets bij. Laten wij de beide priesterdiensten, die van Oud en Nieuw Testament, eens met elkander vergelijken. Wat een verschil!

Elke priester staat dagelijks in zijn dienst, dat typeert zijn ondergeschiktheid. Het tekent ook zijn onvermogen: hij doet het elke dag opnieuw. Aan het offeren en bloedplengen komt maar geen einde. En wat baat dit vermoeiende werk? Al die offers kunnen toch nooit de zondeschuld wegnemen.

12 Heel anders is het met Christus en Zijn offer!

Niet talloze malen, doch slechts eenmaal heeft Hij Zich geofferd voor de zonden. En daarmee is Zijn taak vervuld. Hij mag de rust ingaan. Hij staat niet om te dienen, neen, Hij zit in heerlijkheid aan de rechterzijde Gods, de-
13 lend in Diens glorie [1]). Deze rust na Zijn volbrachte werk is zo volstrekt, dat Hij de uiteindelijke zegepraal over Zijn vijanden onbekommerd kan afwachten. De finale victorie is slechts een kwestie van tijd.

14 Christus' offer behoeft niet herhaald te worden. Dat blijkt niet alleen uit de rust, die Hij thans geniet. Ge ziet het ook aan de vrucht van Zijn werk op aarde. Want door éne offerande heeft Hij degenen, die door het offer toegang tot God verkrijgen, voor altijd tot het einddoel gebracht.

Schriftbewijs voor de volkomenheid van Christus' offer. 10 : 15-18.

10 : 15 En ook de Heilige Geest geeft ons in de Schrift getuigenis van de algenoegzaamheid van Christus' offer.

16 Want nadat Hij in een reeds boven aangehaald profetenwoord [2]) gezegd had:

Dit is de verbintenis, die Ik met hen aangaan zal en waardoor Ik Mij aan hen verbinden zal na die dagen van ontrouw en afval onder het Oude Verbond,

---

1) Hier en in vs 13 hebben we weer een aanhaling van Ps. 110 : 1.
2) Jer. 31 : 33; vgl. Hebr. 8 : 10.

— zegt de Here daarna, en daarin ligt heel de betekenis van het Nieuwe Verbond uitgedrukt:

Ik zal Mijn wetten in hun harten leggen, zodat hun gezindheid daardoor wordt beheerst, en Ik zal die ook in hun verstand griffen, zodat hun inzicht door de geestelijke zin ervan wordt bepaald.

17 En dat niet alleen. Ik zal hun ook vergeving van zondeschuld schenken en daarmee hun ongerechtigheden niet meer in gedachtenis houden.

18 Waar aldus in het Nieuwe Verbond voor de genoemde dingen vergeving bestaat, daar is er geen offer meer nodig. Voor Christus niet, want Zijn offer behoeft niet herhaald te worden. Voor de gelovigen niet, want zij rusten met hart en geweten in Christus' offerande.

II. VERMANEND DEEL (10 : 19—13 : 25)

Volharding in geloof, hoop en liefde. 10 : 19-25.

10 : 19 Broeders, dit ene is nu toch wel duidelijk: wij hebben als gelovigen hoofd voor hoofd het volle recht om tot God te gaan in het hemels heiligdom, waar Zijn genadetroon staat. En dat mag op grond van het zoenbloed, dat Jezus
20 voor ons stortte. Wij mogen gaan langs de altijd nieuwe weg, die niet dood loopt, maar ons ten leven voert en waarop Christus ons voorging als onze Voorloper. Er was bij dat gaan tot God een scheidende macht: onze zonde. Maar Christus droeg die in Zijn vlees op het kruis. Zo werd de scheiding opgeheven en de voorhang, die scheiding maakte, weggenomen.

21 Daarnaast is er een andere weldaad: wij hebben een machtige, glorievolle Priester, aangesteld over het huis Gods, Zijn gemeente, om voor haar te zorgen.

22 Laten wij nu de door Christus ontsloten toegang tot God ook benutten en tot Hem gaan in het gebed. Dat moet geschieden in volle ernst, waarbij alle onwaarachtigheid is uitgebannen, en met een ongeschokt geloof in de waarheid van Gods beloften. En het mag geschieden, omdat wij, evenals oudtijds de Oud-Testamentische priesters voor hun dienst [1]), een besprenging en wassing hebben ondergaan. Ons innerlijk is besprengd met Christus' bloed; zo is ons geweten rein van zondeschuld. En bij de doop is ons lichaam met zuiver water gewassen.

23 Laten wij verder ook vasthouden aan hetgeen wij eens bij onze doop, toen wij Christenen werden, als iets onwankelbaars hebben beleden. Wij spraken toen onze hoop op Christus' komend Koninkrijk uit. Daaraan moeten wij

---

1) Voor de besprenging zie Ex. 29 : 21; Hebr. 12 : 24; 1 Petr. 1 : 2, en voor de wassing Ex. 30 : 20; Ef. 5 : 26.

trouw blijven, want God, Die ons Zijn beloften gaf, is getrouw: Hij zal ze tot werkelijkheid maken.

24 En bij het geloof en de hoop moet zich de liefde voegen. Laten wij op elkander acht geven, niet om elkaar liefdeloos te becritiseren, maar met het positieve doel om de liefde bij anderen aan te vuren en daardoor de goede werken, die uit de liefde moeten opkomen, te bevorderen.

25 Wil deze taak vervuld worden, dan moeten wij het niet tot een breuk laten komen met de kerk waartoe wij behoren, door haar samenkomsten te verzuimen, zoals sommigen dat voor gewoonte hebben. Integendeel, wij moeten elkander aansporen. En dat temeer, naarmate gij kunt zien, dat de dag van Christus' komst tot gericht nadert. Dat moet ons tot bekering brengen.

Gods oordeel over afval. 10 : 26-31.

10 : 26 Veel staat er dus op het spel. Want als wij welbewust in de zonde leven [1]), b.v. door ons duurzaam aan Christus' gemeente te onttrekken, is deze zonde onvergeeflijk. Wij kwamen dan wel tot persoonlijke erkentenis van de heilswaarheid, maar versmaadden die rijkdom. En dan blijft er geen zondoffer tot delging van de schuld meer over. Christus' offer was immers het laatste offer, en dat hebben wij versmaad.

27 Maar wat wel overblijft, is het uitzicht op het gericht Gods, dat ons wacht, en de felheid van het vuur van het gericht [2]). Het zal de moedwillig zondigenden, die tot tegenstanders werden, machteloos maken en verteren.

28 Wij willen dit toelichten uit de Oud-Testamentische wet. Indien iemand — zo werd daarin bepaald — door moord of afgoderij, dus door opzettelijke overtreding, de wet van Mozes buiten werking stelt, die moet de dood sterven. Zonder mededogen wordt deze straf voltrokken,

---

1) Weer hebben we hier de Oud-Testamentische onderscheiding van zonde met opgeheven hand en die in onwetendheid begaan, Num. 15 : 25-31, waarop in Hebr. 5 : 2 en 9 : 7 ook werd gezinspeeld. Voor de eerste soort zonden was geen verzoening door offers mogelijk.

2) Vgl. Jes. 26 : 11. Daar wordt aan een tijdelijk oordeel gedacht, hier aan het eenwig oordeel.

als het feit op het getuigenis van twee of drie personen is vastgesteld. Het betreft opzettelijke bondsbreuk [1]).

29 Denkt gij niet, dat een bondsbreker onder het Nieuwe Testament veel zwaarder straf zal verdienen? Hij bezondigt zich niet aan een menselijk middelaar, Mozes, maar aan de Zoon Gods, hij behandelt Hem verachtelijk. Christus' zoenbloed, dat hem tot aanvankelijke heiliging had gebracht, acht hij door zijn ongeloof onrein. En de Heilige Geest, Die Christus' heil wil toepassen aan het hart, versmaadt hij [2]).

30 Deze oordeelsverkondiging is geen leeg dreigement. Want uit Schrift en ervaring kennen wij Hem, Die gezegd heeft: Aan Mij, de Rechtvaardige, en niet aan mensen, komt het wreken van het kwaad toe, Ik zal vergelding doen en daardoor Mijn recht tegenover de zondaar handhaven [3]).

En op een andere plaats: De Here, Die Zijn bondsvolk aan de eisen van Zijn verbond houdt, zal Zijn volk oordelen [4]).

31 Daaruit ziet ge, dat het angstwekkend is om bij het oordeel overgeleverd te worden aan die God, Die, als de levende, de macht bezit om de gedreigde straf uit te voeren. Daarom moet ge niet tot afval komen.

Hernieuwt de oude volharding des geloofs. 10 : 32-39.

10 : 32 Herinnert u liever de dagen van weleer, de schone tijd bij uw bekering, toen Christus met Zijn licht in uw leven kwam. Kort daarop kreegt ge ook met de bittere realiteit
33 van strijd en veel lijden te maken. Het was toen een tijd van vervolging. Een deel van u moest smaad en verdrukking doorstaan, men werd tot een schouwspel en aan openbare spot prijsgegeven. Een ander deel onttrok zich niet aan de lots- en geloofsgemeenschap met hen, die zo behandeld
34 werden. Want gij leedt mede met de gevangenen [5]) door

1) Vgl. Num. 15 : 30 met Num. 35 : 30 en Deut. 17 : 6.
2) Hier als in 6 : 4-6 heeft de schrijver de zonde tegen de Heilige Geest op het oog (Matth. 12 : 31-32).
3) Deut. 32 : 35; vgl. Rom. 12 : 19.
4) Ps. 135 : 14.
5) Ten onrechte heeft de Statenvertaling hier op grond van een minder juiste lezing: mijne banden (vgl. Phil. 1 : 7, 13).

hen te bezoeken. En gij hebt de verbeurdverklaring of het wegroven van uw bezittingen in het geloof blijmoedig aanvaard. Want gij wist het heel zeker, dat tegenover dit verlies iets anders stond: een schat in de hemel, een beter en onverliesbaar genadebezit.

35 Gij moogt daarom nu en in de toekomst uw vrijmoedigheid van geloof en belijden niet prijsgeven. Immers, die geloofshouding brengt een heerlijk genadeloon mee, nl. de
36 zaligheid in de gemeenschap met God. Deze waarschuwing is allesbehalve overbodig. Want de practijk leert, dat gij de volharding, vroeger betoond, nu bijzonder nodig hebt. Als ge hier de wil Gods trouw vervult, zult gij in deze weg het beloofde goed, de volkomen zaligheid verkrijgen.

37 Inzake dit punt behoeft ge niet in onzekerheid te verkeren. Want de profetie zegt het duidelijk [1]):

Nog een uiterst korte tijd zal het duren, dan zal het profetisch gezicht vervuld worden. De Messias zal komen. Hij zal het geduld der wachtenden niet langer op de proef stellen.

38 En hij, die in het geloof Mij toebehoort en zijn gerechtigheid en heil van Mij verwacht [2]), behoeft voor het komende gericht niet te vrezen. Hij zal door het geloof het leven ontvangen. Maar als hij faalt in het volharden en tot afval komt, dan heb Ik in hem geen welgevallen meer.

39 Men leide uit deze ernstige waarschuwing echter geen onjuiste conclusies af. Wij horen niet tot de nalatigen, die door hun afval het eeuwig verderf over zich halen. Neen, wij zijn mensen van geloof, die daardoor het eeuwige, onverliesbare leven verwerven. En over dat geloof willen wij in het vervolg gaan handelen.

Geloofsgetuigen in de historie. 11 : 1-40.

Aard en kracht van het geloof. 11 : 1-3.

11 : 1 Het geloof is naar zijn geaardheid een zéker vertrou-

[1]) Zie Hab. 2 : 3, een woord, dat hier in direct-Messiaanse zin wordt gebruikt en toegepast. „Hij, die komt" is Christus (Ps. 118 : 26; Matth. 11 : 3; 21 : 9).

[2]) Vgl. Hab. 2 : 4. Hier is er afwijking van de Hebreeuwse tekst en aansluiting aan een bepaalde tekst van de Griekse vertaling van het Oude Testament (ze hebben resp. „de rechtvaardige" en „mijn rechtvaardige").

wen aangaande dingen, waarnaar men hopend uitziet, en in zoverre is het een daad, een werkzaamheid van het hart. Maar hier gaat het geloof niet in op. Daarnaast is het ook een stellige overtuiging aangaande onzienlijke dingen. Het schenkt ons onmiddellijke, intuïtieve zekerheid aangaande de dingen van Gods Koninkrijk, de onzienlijke werkelijkheid [1]).

2 De kracht van zulk een geloof werd reeds in het verleden openbaar. Immers, dank zij hun volharding hierin hebben de voorvaderen, de oude helden des geloofs, een loffelijk getuigenis ontvangen van God. Dat geschiedde in de zegen, die Hij hun bij het leven gaf, en na hun sterven geschiedt dat in de Heilige Schrift, die ons hun daden vermeldt.

3 Door het geloof krijgen wij er inzicht in, dat de wereld door het scheppend spreken Gods in den beginne is tot stand gebracht en geordend [2]). Dank zij dit geloofsinzicht ontdekken wij een andere wet dan die der dagelijkse ervaring. Die andere wet is deze, dat wat gezien wordt zijn oorsprong niet dankt aan de zichtbare dingen, maar aan de almachtige wil Gods.

Het geloof bij Abel, Henoch en Noach. 11 : 4-7.

11 : 4 Door het geloof heeft Abel [3]) God een beter, waardevoller offer gebracht dan Kaïn. Hij legde in dat offer zijn hart en zag tegen opoffering van het zijne niet op. Door dit geloof ontving hij de goddelijke verzekering, dat hij recht stond voor de Here. God sloeg immers acht op zijn offer en daarin lag een goedkeuring, een getuigenis van Zijn welgevallen. En door het geloof spreekt Abel in de Schrift nog altijd, eeuwen later, tot ons. Hij is de oudste

---

[1]) Dit vers biedt geen begripsomschrijving van het geloof. De inhoud of het voorwerp van het geloof is voor zulk een definitie veel te algemeen. Toch is het merkwaardig, dat beide bestanddelen of zijden van het geloof: kennis en vertrouwen, hier voorkomen. Voor het vertrouwen, zie 3 : 14. In plaats van vertrouwen, vertaalt men ook wel: bewijs of eigendomsbewijs. In elk geval ligt de nadruk op de subjectieve zekerheid, die het geloof de gelovige schenkt.

[2]) Zie Gen. 1 : 3 e.v.; Ps. 33 : 6, 9; Joh. 1 : 3.

[3]) Van de schepping als de basis van al het bestaande komt de auteur op de heilshistorie, die er op volgde.

der geloofshelden, wiens voorbeeld, ook nadat hij gestorven is, ons moet bezielen [1]).

5 Door het geloof is Henoch plotseling van de aarde weggenomen, tot God in de hemel. Zo bleef hem de ervaring van de bitterheid van de lichamelijke dood bespaard. En hij werd tevergeefs op aarde gezocht, want God had hem weggenomen [2]).

Hoe kon nu echter deze opneming door het geloof veroorzaakt zijn? Daarvoor geeft de Schrift de oplossing. Want hier is van hem getuigd, en staat dus nog altijd te lezen, dat hij in de tijd vóór zijn wegneming door zijn levenswandel God behaagde [3]).

6 Maar zonder geloof is het onmogelijk Hem welgevallig te zijn. Want wie tot God nadert om Zijn heil en gemeenschap te verkrijgen, moet stellig overtuigd zijn van Zijn onzienlijke werkelijkheid. Hij moet ook vertrouwen, dat Hij degenen, die Hem van harte en gedurig zoeken, beloont door het schenken van Zijn genade en het eeuwige leven [4]).

7 Door het geloof heeft Noach, nadat hij een goddelijke aanwijzing had ontvangen omtrent een nog niet gezien, naderend oordeel [5]), in eerbiedige vrees voor het woord van Gods gericht de ark gebouwd en ingericht tot behoud van zijn huisgezin. En door het geloof heeft hij de goddeloze wereld van zijn tijd, die op zijn waarschuwing geen acht sloeg, veroordeeld. En zo is hij door God rechtvaardig gerekend, hij beërfde de gerechtigheid, die aan het geloof beantwoordt.

Het geloof in het leven der aartsvaders. 11 : 8-12.

11 : 8 Door het geloof in de nog niet geziene vervulling

---

1) Voor Abels offer zie Gen. 4 : 4. Er is in Hebr. 11 : 4c geen reden om bij Abels spreken te denken aan de stem van zijn bloed uit Gen. 4 : 10, dat om wraak roept.

2) Hebr. 11 : 5 neemt de twee delen van Gen. 5 : 24 in omgekeerde volgorde.

3) In plaats van: „Henoch wandelde met God", naar de Hebreeuwse tekst van Gen. 5 : 24, heeft de Griekse vertaling van het O.T.: „Henoch was God welgevallig". Hebr. 11 sluit zich bij de laatste aan.

4) De beide zijden van het geloof uit 11 : 1 vindt men hier terug.

5) Gen. 6 : 14 e.v.

van 's Heren belofte heeft Abraham kracht gevonden, Gods zware eis te volbrengen en te gehoorzamen.

Want toen God hem riep om zich los te maken van land en maagschap — en wat een offer hield dat in —, deed hij wat God beval en trok hij uit naar een plaats, die hij tot een erfenis ontvangen zou [1]). En hij vertrok zonder te weten waarheen. Dat was een bewijs van zijn geloof als een zékere overtuiging aangaande onzienlijke dingen.

9 Door het geloof heeft hij daarna in Kanaän, het land der belofte, volhardend de proef doorstaan en heeft hij er zonder burgerlijke rechten, als in een vreemd land, vertoefd. Hij had er geen vaste woonplaats, maar woonde er in tenten, met Izaäk en Jacob, die met hem de belofte van de komende erfenis ontvangen hadden.

10 Hoe was Abraham tot dat volhardend vasthouden aan de belofte in staat? Hij, de tentbewoner, de zwerver, zag in het geloof uit naar de hemelse stad, het nieuwe Jerusalem met zijn vaste fundamenten, de plaats der volkomen Godsgemeenschap en zaligheid [2]). Niet mensen hebben deze hemelstad gebouwd, maar God is er door Zijn wijsheid de Ontwerper en door Zijn almacht de Bouwmeester van.

11 Door het geloof heeft ook Sara, die eerst ongelovig was [3]), omdat zij te veel lette op haar lichamelijke toestand, kracht van God ontvangen tot het moederschap, en dat ondanks haar hoge leeftijd. Dit was alleen mogelijk, omdat zij, vasthoudend aan Gods betrouwbaarheid, geloofde, dat Hij Zijn belofte vervullen zou.

12 En zo is als vrucht van het geloof het wonder geschied, dat uit één man, en dat nog wel iemand bij wie het lichamelijk onmogelijk scheen, een nageslacht is voortgekomen, dat niet te tellen is. Een millioenenvolk als de sterren des hemels in menigte en als het zand aan de oever der zee [4]).

---

1) Gen. 12 : 1-5.

2) Zie voor het O.T.: Ez. 48 : 30-35; Jes. 54 : 11-12, en voor het N.T.: Gal. 4 : 26; Openb. 3 : 12; 21 : 2 e.v. en Hebr. 12 : 22; 13 : 14.

3) Het O.T. spreekt alleen van Sara's ongeloof (Gen. 18 : 12).

4) Voor Abrahams ongeloof in het begin, zie Gen. 17 : 17; voor de beide beelden, vgl. Gen. 15 : 5 en 22 : 17.

Het geloof in het sterven der aartsvaders. 11 : 13-16.

11 : 13 En zoals het leven der aartsvaders was, zo was ook hun levenseinde. In het geloof zijn zij allen gestorven. Menselijk gesproken, was hun einde onbevredigend, want zij hebben de vervulling der beloften niet verkregen. Op hun pelgrimstocht door dit leven hebben zij die slechts uit de verte gezien en begroet.

En in heel hun handel en wandel, ook bij hun sterven, hebben zij beleden, dat hun eigenlijk tehuis niet in Kanaän lag. Zij kwamen er voor uit, dat zij slechts vreemdelingen en bijwoners waren op de aarde [1]), die hier geen rechten konden doen gelden en er geen blijvende woonplaats hadden.

14 Immers, wie zo van zijn vreemdelingschap belijdenis doet door woord en levenshouding, geeft daarmee te kennen, dat het heimwee van zijn ziel naar iets anders uitgaat, dat hij een beter, hemels vaderland zoekt.

15 Naar aardse maatstaf beoordeeld, was er voor deze pelgrimshouding helemaal geen noodzaak. Het had kunnen zijn, dat zij met hun gedachten nog volop geleefd hadden in het verleden. Het was mogelijk geweest, dat zij zich nog geheel gebonden voelden door Haran of Ur, het vaderland, dat zij verlaten hadden. In dit geval was er voor hun zielsconflict een oplossing geweest. Ze hadden immers gelegenheid genoeg om naar dat oude, vertrouwde milieu van Haran terug te keren.

16 Maar dat deden zij niet. Hun blijven zwerven in Kanaän gaf er uiting aan. In de Schrift wordt ons beschreven hoe zij verlangden, niet naar Haran of Ur, met hun aardse goederen, maar naar een beter, dat is een hemels vaderland.

Voor dat geloof ontvingen zij ook een genadeloon. God schaamt Zich niet Zich de God van Abraham, Izaäk en Jacob te noemen [2]) en zo in een blijvende, eeuwige betrekking tot hen te staan. Dat ziet ge hieruit, dat Hij hun bij het sterven een plaats bereid had in Zijn eeuwige woningen, in de stad daarboven.

---

1) Voor deze uitdrukking, zie Ps. 39 : 13; 1 Kron. 15; vgl. Gen. 47 : 9.
2) Ex. 3 : 6, 15; vgl. Gen. 28 : 13.

Het geloof bij de aartsvaders afzonderlijk. 11 : 17-22.

11 : 17 Door het geloof heeft Abraham, toen hij door God in zijn gehoorzaamheid op de proef gesteld werd, Izaäk geofferd. En hij, die 's Heren beloften gelovig aanvaard had — beloften welke alle op Izaäk en op een ontelbare nakomelingschap betrekking hadden — bleek bereid zijn enige zoon te offeren [1]).

18 Tot hem was immers door God gezegd — en dat maakte daarna de beproeving zo zwaar —: in en door Izaäk zal men van zaad spreken bij u [2]). Hij zal u nakomelingschap geven van welke men alom spreken zal.

Hoe had Abraham nu de moed om zulk een zoon, aan wie zoveel hing, te offeren? Hij overwoog, dat God de macht bezat, hem zelfs uit de doden op te wekken.

19 En in dit geloof is hij niet beschaamd. Hij heeft hem als het ware uit de doden teruggekregen.

20 Door het geloof in Gods beloften heeft Izaäk eerst aan Jacob, daarna aan Ezau zijn zegen gegeven aangaande aardse welvaart en Messiaans heil [3]), dingen, die niet gezien, doch slechts gehoopt konden worden.

21 Door het geloof in de toekomst van zijn geslacht in Kanaän heeft Jacob, stervende in het verre Egypte, elk van Jozefs zonen gezegend en hun zo tezamen de eerstgeboortezegen gegeven [4]). En terwijl zijn krachten minderden, heeft hij, leunende op het uiteinde van zijn staf, zijn God aangebeden [5]).

22 Door het geloof heeft Jozef, toen zijn levenseinde op handen was, uitdrukkelijk gewezen op de uittocht der kinderen Israëls — het volk der belofte — uit Egypte's macht en welvaart naar het land Kanaän. En door dat geloof in Gods belofte heeft hij aan zijn broeders voorschriften ge-

---

1) Gen. 22.
2) Gen. 21 : 12; vgl. Rom. 9 : 7.
3) Gen. 27 : 28 e.v.; 39-40.
4) Gen. 48 : 8-22.
5) De schrijver zinspeelt hier op Gen. 47 : 29-31 (Jozefs eed aan Jacob) en volgt in het slot de tekst van de Griekse vertaling van het O.T., die in vs 31b „staf" heeft in plaats van „bed".

geven over de begrafenis van zijn gebeente in het land der belofte en niet in Egypte [1]).

Het geloof bij Mozes en de zijnen. 11 : 23-26.

11 : 23 Door het geloof in Gods belofte van uitredding uit Egypte's druk en het vertrouwen op Zijn bijstand, is Mozes na zijn geboorte drie maanden door zijn ouders verborgen gehouden [2]). Want zij zagen, dat hij een schoon kind was en dat was hun blijkbaar een vingerwijzing, dat de Here bijzondere plannen met hem had. En zo ontleenden zij aan hun geloof de kracht om het wrede bevel des konings tot verdrinking, te trotseren.

24 Door het geloof heeft Mozes, toen hij volwassen geworden was, het voorbeeld van zijn ouders gevolgd. Hij heeft de ere-positie van een zoon van Farao's dochter, met al de voordelen van macht en rijkdom daaraan verbonden, van de hand gewezen [3]).

25 Hij verkoos de kwade bejegening, die Farao Israël aandeed, te delen, omdat hij, door het geloof, in dat verdrukte en gesmade volk het volk Gods, het volk der belofte zag. Hij verkoos die smaad boven een tijdelijk genieten van Egypte's voordelen. Dit laatste zou ontrouw tegenover God en dus zonde voor hem geweest zijn. Zo deed hij zijn keus en deelde Israëls smaad.

26 Daar lag veel in opgesloten. Israël werd gesmaad, maar dit was in de grond der zaak reeds smaad, Christus aangedaan. Want Israël was type van Christus en bestond slechts en werd bewaard om Christus voort te brengen.

Welnu, deze „smaad van Christus" achtte Mozes een groter rijkdom dan de ongelofelijke rijkdommen van Egypte.

En hoe was Mozes nu tot deze opoffering en deze keuze in staat? In het geloof zag hij, over aardse voordelen heen, volhardend uit naar het loon der eeuwige heerlijk-

---

1) Gen. 50 : 24-26.

2) In de Hebreeuwse tekst van Ex. 2 : 2 is de moeder de handelende persoon, in de Griekse vertaling zijn het de ouders. Hebr. 11 volgt de laatste vertaling.

3) Ex. 2 : 11 e.v.; Hand. 7 : 23 e.v.

heid in de toekomende eeuw. Dat wachtte hem als vergelding voor zijn trouw.

Het geloof bij Mozes en Israël. 11 : 27-31.

11 : 27 Door het geloof in Gods belofte van bewaring heeft hij Israël uitgeleid en Egypte verlaten [1]). Hij toonde daarin de toorn van Farao, die hem straks toch kon achtervolgen, niet te vrezen. Want hij kende de kracht van het geloof, dat oog heeft voor de onzienlijke God en Zijn machtige bescherming, en daarom bleef hij standvastig.

28 Door het geloof in de verzoenende en beschuttende kracht van het Paasoffer, heeft hij, gehoorzaam aan Gods bevel, met Israël de Paasmaaltijd aangericht en het bloed van het lam aan de posten der deuren laten strijken [2]). Zo verwachtte hij, dat de verderfengel, die Egypte sloeg, Israëls eerstgeborenen zou sparen.

29 Door het geloof in Gods macht trotseerden de Israelieten het gevaar en gingen zij, 's Heren bevel gehoorzamend, door de Rode Zee alsof het droog land was. De Egyptenaars misten dit geloof. Zij beproefden de doortocht ook, maar zij werden door de wateren verzwolgen en kwamen jammerlijk om [3]).

30 Door het geloof in Gods belofte van overwinning en het vertrouwen op Zijn wondermacht, zijn de schijnbaar onneembare muren van Jericho ingestort. Dit wonder geschiedde, nadat het volk, zich van alle militaire middelen onthoudend, gehoorzaam aan 's Heren aanwijzingen, er zeven dagen lang omheen getrokken was [4]).

31 Door het geloof in Gods macht en de triomf van Israëls zaak is Rachab, de hoer, gered bij Jericho's verwoesting. Zij kwam niet om met haar ongehoorzame medeburgers, die toch ook van 's Heren machtsdaden gehoord hadden.

Zij had dit geloof getoond, doordat zij, geen gevaar

---

1) Dit moet zien op de uittocht (Ex. 12 : 51) en niet op de vlucht naar Midian (Ex. 2: 14-15), die juist uit vrees voortkwam.
2) Ex. 12.
3) Ex. 14 : 22-31.
4) Joz. 6 : 20.

vrezend, de Israëlietische verspieders — vijanden van haar volk! — met vrede had opgenomen en verborgen. Daardoor had zij zich één gemaakt met Israëls zaak [1]).

Geloofsbetoon in de latere historie. 11 : 32-40.

11 : 32 En wat zal ik nog verder noemen? De stof is zo breed en het aantal voorbeelden van geloofsbetoon zo talrijk. De tijd zou mij ontbreken, als ik stuk voor stuk het leven en de werken ging beschrijven van de mannen uit de Richterentijd, vreesachtig en zwak bij tijden, maar toch geloofshelden. Ik denk hier aan Gideon, Simson en Jefta. Of aan David, als voorbeeld van de periode der koningen. Of aan Samuël en de op hem volgende en door hem bezielde profeten [2]).

33 Wat een tijd was het toen, wat hebben deze mannen niet veel gepresteerd! Door het geloof in 's Heren bijstand hebben zij machtige heidense koninkrijken onderworpen [3]). In hun regeerbeleid hebben zij het recht Gods gehandhaafd onder de mensen [4]). Als loon op hun geloofsbetoon hebben zij de vervulling van Gods beloften van hulp en triomf verkregen.

Maar dat niet alleen. Door het geloof zijn zij ook wonderlijk bewaard. Zij hebben, als Daniël in het meest critieke uur van zijn leven, de muilen van leeuwen dichtgesnoerd, zodat deze hun geen kwaad konden doen [5]).

34 Zij hebben, als Daniëls vrienden, in doodsgevaar de kracht van het vuur in de brandende oven gedoofd [6]). Zij zijn, als David bij zijn vervolging door Saul, of als Elia en Eliza bij hun bedreiging door goddeloze koningen, aan scherpe zwaarden ontkomen [7]).

---

1) Joz. 2 en 6 : 17, 23.

2) Voor Gideon, zie Richt. 6—8; Barak, Richt. 4 : 6 e.v. (de volgorde is hier niet tijdrekenkundig); Simson, Richt. 13—16; Jefta, Richt. 11—12 (ook hier heeft Hebr. 11 de omgekeerde volgorde). Bij de profeten is vooral aan Elia, Elisa en Daniël gedacht.

3) Vgl. David in 2 Sam. 8.

4) Zie van David 2 Sam. 8 : 15; 1 Kron. 18 : 14.

5) Dan. 6 : 23.

6) Dan. 3 : 19-30.

7) 1 Sam. 23 : 13; 1 Kon. 19 : 1 e.v.; 2 Kon. 6 : 14 e.v.

In tijden van inzinking zijn zij, zoals Simson en Hizkia, door Gods genade gesterkt [1]).

Ze zijn in de oorlog met de kracht Gods aangegord en hebben hele legers van vijandelijke, heidense volken op de vlucht gedreven, zoals David in zijn strijd met Goliath [2]).

35 Vrouwen hebben in de dagen van Elia en Eliza door de wondermacht Gods, die doden levend maakt, haar gestorven kinderen uit de dood terug ontvangen [3]).

Maar het geloof geeft ook kracht om het lijden te dragen en de marteldood te ondergaan. Dat blijkt uit tal van voorbeelden uit de geschiedenis van het volk Gods.

Sommigen hebben de gruwelijke marteling van het radbraken gewillig gedragen, zoals in de tijd der Maccabeeën is geschied met Eleazar, de wetgeleerde [4]). Zij hadden door het afzweren van hun geloof gelegenheid tot ontkoming aan de folteringen. Maar zij weigerden dit, opdat zij aldus deel mochten krijgen aan een betere opstanding en het eeuwige leven, in het voltooide Koninkrijk Gods [5]).

36 Anderen hebben, zoals vele profeten, hoon en geseling moeten ondergaan [6]) en ook boeien en gevangenschap moeten dragen, zoals Micha en Jeremia in de tijd van de Israëlietische koningen [7]).

37 Ze zijn gestenigd, zoals de profeet Zacharia en in later tijd Stefanus [8]). Ze zijn verbrand [9]), zoals de martelaren in de tijd der Maccabeeën [10]). Ze zijn doormidden gezaagd, zoals de overlevering van Jesaja's levenseinde onder koning Manasse verhaalt [11]), of met het zwaard gedood, zoals de profeten in Achabs tijd [12]).

---

1) Richt. 15 : 18-19; 16 : 28-30; 2 Kon. 20 : 1-11.
2) 1 Sam. 17.
3) De weduwe van Zarfath, 1 Kon. 17 : 23; de Sunamietische, 2 Kon. 4 : 36.
4) 2 Macc. 6 : 19.
5) Vgl. de moeder met haar zeven zonen, 2 Macc. 7 : 1 e.v.
6) Zie 2 Kron. 36 : 16 en Marc. 12 : 3, 5.
7) 1 Kon. 22 : 27; Jer. 20 : 2; vgl. 2 Kron. 16 : 10 (Hanani).
8) 2 Kron. 24 : 20-22; Hand. 7 : 58. Jeremia werd volgens de Joodse overlevering in Egypte gestenigd.
9) Zo wordt hier vertaald naar een meer waarschijnlijke lezing.
10) 2 Macc. 6 : 11; 7 : 4 e.v.
11) Ascensio Jesajae 5 : 11-14.
12) 1 Kon. 19 : 10; vgl. Uria, Jer. 26 : 23.

Ze hebben, uitgebannen uit de samenleving, moeten rondzwerven in schapevachten en geitevellen, bij gebrek aan normale kleding. Zij hebben in dat onzekere, zwervende bestaan ontbering, verdrukking en mishandeling moeten doorstaan [1]).

38 Als het ware volk Gods waren zij, wel beschouwd, te goed voor deze wereld. Deze verstond dat niet en bande hen uit. En zo hebben zij moeten ronddolen, als David tijdens Sauls regering en de profeten in Achabs dagen, door woestijnen en bergen. Zij hebben moeten huizen in spelonken en in de holen der aarde [2]).

39 Ook deze geloofshelden hebben allen, blijkens de Schrift, door het geloof op allerlei wijze in hun leven van God een getuigenis, een bevestiging en bemoediging ontvangen. Maar het voornaamste ontvingen zij niet bij hun leven: de komst van de Messias, de voltooiing van het Koninkrijk Gods.

40 Waarom werd hun dit voorrecht onthouden? God had in Zijn heilsraad iets anders en beters op het oog met ons, Nieuw-Testamentische gelovigen. Hij stelde de voltooiing van Zijn verlossingswerk en van Zijn Koninkrijk uit en beproefde zo het geduld der oude gelovigen, opdat zij straks tezamen met ons, gemeente van het Nieuwe Verbond, in Gods volle heil zouden delen.

Volharding is nodig. 12 : 1-3.

12 : 1 Laten wij daarom, niet minder dan de helden en martelaars in de oude tijd, volharden in het geloof. Deze schare van geloofsgetuigen omringt ons zoals de menigte van toeschouwers dat de renners doet in het stadion. Het voorbeeld dier geloofshelden moet ons bezielen.

Zij zijn boven de strijd verheven. Wij bevinden ons nog in de renbaan. En daar moeten wij alles wat ons bij het lopen bezwaart: alle zorg en kommer, maar bijzonder alle zonde van wereldliefde en traagheid, die ons zo ge-

---

1) Men kan weer denken aan de Maccabese tijd: 2 Macc. 5 : 27; 6 : 11; 10 : 6.
2) 1 Kon. 18 : 4, 13; 19 : 4, 9.

makkelijk in de weg staat, afleggen, zoals een renner zich van zijn opperkleed ontdoet. En wij moeten met volharding de voor ons vastgestelde wedloop lopen [1]).

2 Laat ons daarbij, ter bemoediging in die zware kamp, het oog gedurig gericht houden op Jezus. Hij ging als Middelaar ons baanbrekend voor in het geloof en bracht het tot zijn hoogste voltooiing. Om de vreugde der verheerlijking, die vóór Hem lag, te verwerven, heeft Hij het smartelijke kruis op Zich genomen en is Hij de smaad ervan niet ontweken. Thans zit Hij, als loon op Zijn volharding, ter rechterzijde van de troon Gods in de hemel.

3 Al uw aandacht moet daarom op Hem gericht zijn, Die de tegenspraak, door woord en daad, van zondige, opstandige mensen tegen Zich heeft verdragen. Dit zien op Jezus is nodig, opdat gij niet moe wordt bij de wedloop en verslapt in uw gang.

De goddelijke opvoeding. 12 : 4-11.

12 : 4 Gij klaagt en zucht, maar ge vergeet, dat gij nog lang niet het uiterste hebt gepresteerd. Uw worsteling tegen de zonde, tegen de verzoeking van afval, was nog geen bloedige weerstand, waarbij het leven op het spel stond.

5 En gij hebt veronachtzaamd en vergeten de troostvolle vermaning, die in de Schrift tot u spreekt [2]):

Mijn zoon, veracht niet de tucht des Heren, als van uw goddelijke Opvoeder
— dit gevaar lopen de sterke naturen in tegenspoed —
en verlies uw moed en energie niet [3]),
als Hij met Zijn bestraffing u bezoekt
— dit gevaar lopen de zwakke naturen in tegenspoed —.

6 Immers, Gods kastijding is geen uiting van toorn, maar bewijs van liefde:

wie Hij liefheeft, tuchtigt de Here

---

1) Vgl. voor dit beeld van de loopbaan Rom. 9 : 16; 1 Cor. 9 : 24; Phil. 2 : 16; 2 Tim. 4 : 7-8.

2) Zie Spr. 3 : 11-12. In Spr. is de dichter of de goddelijke wijsheid de spreker; in Hebr. wordt de vermaning zelf persoonlijk sprekende ingevoerd. Dit kan, omdat de Schrift Gods Woord is (vgl. 3 : 7; 10 : 15).

3) De schrijver volgt hier niet de Hebreeuwse tekst van Spr. 3 : 11b, maar die van de Griekse vertaling van het O.T.

en Hij kastijdt [1]) iedere zoon, die Hij in Zijn genade tot Zijn kind aanneemt [2]).

Tegenspoed mag voor u daarom een teken zijn, dat God u als Zijn zonen beschouwt.

7 Uw houding tegenover de tegenspoed is dus beslissend. Indien gij de goddelijke tuchtiging volhardend draagt en niet de moed verliest, hebt gij daarin de zekerheid, dat God u als zonen behandelt.

Dit laat zich uit de dagelijkse ervaring bevestigen. Want is er wel een zoon, aan wie door de vader de tuchtiging bespaard wordt?

8 Als echter het omgekeerde het geval is en gij vrij blijft van de tuchtiging, die alle wettige kinderen ondergaan, dan volgt daaruit deze voor u ongunstige slotsom: dat gij geen ware zonen Gods zijt, maar bastaarden.

En onechte kinderen missen immers de zorg van de vader, hij bemoeit zich niet met hun opvoeding.

9 Er komt nog iets bij, als nieuw motief om de goddelijke tuchtiging aan te nemen.

Wij hadden in onze jeugd onze lichamelijke vaders, aan wie wij ons aardse bestaan dankten, als opvoeders.

En hoe gedroegen wij ons? Wij hadden ontzag voor hen.

Is er dan niet veel meer reden, ons van harte te onderwerpen aan de Schepper en Vader van engelen en mensen, dus ook van ons geestelijk bestaan?

Moeten wij dat niet doen, om het eeuwige leven in Zijn gemeenschap als loon te ontvangen?

10 Er is dus alle reden voor onderwerping aan God. Want Zijn opvoeding grijpt ook veel verder. Aardse opvoeders arbeidden slechts voor een bepaalde, korte tijd aan ons en ze tuchtigden ons naar hun beperkte, gebrekkige inzicht. De hemelse Opvoeder doet het tot ons blijvend, eeuwig heil, opdat wij deel zouden krijgen aan de heilig-

---

1) Een sterke uitdrukking. De lijfstraffen in de oudheid bij de opvoeding thuis of op school of tegenover slaven, waren zeer hard.

De gedachte der goddelijke kastijding uit liefde vinden wij gedurig in de Schrift: Deut. 8 : 5; Job 5 : 17; Ps. 118 : 18; 1 Cor. 11 : 32; Openb. 3 : 19.

2) In Hebr. 12 : 6b volgt de auteur opnieuw niet de Hebreeuwse tekst van Spr. 3 : 12b, maar de Griekse vertaling.

heid, die God aan Zijn kinderen en beelddragers wil schenken.

11 Het gezegde laat zich door een algemene uitspraak bevestigen, en wel deze, dat, naar de eerste indruk beoordeeld, alle tuchtiging, zowel de menselijke als de goddelijke, geen zaak van vreugde, maar van droefheid schijnt te zijn.

Doch dit is maar schijn, de eindafloop is anders. Later werpt zij vrucht af voor degenen, die zich door de tucht laten trainen. Het is een vrucht, die bevrediging geeft voor het hart en een levenswandel bewerkt, die naar 's Heren wil is.

Nieuwe waarschuwing tegen afval. 12 : 12-17.

12 : 12 Het gezegde over de goddelijke opvoeding moet u ertoe dringen, de slappe handen op te heffen en de knikkende knieën weer te strekken [1]), want door die slapheid is uw energie bij het handelen verlamd.

13 Niet stuurloos, maar doelbewust moet uw leven zijn. Als ge uw taak tegenover elkander verstaat, zal de weifelaar, wiens geestelijk leven ontwricht was, bewaard worden voor een afbuigen van de goede weg en tot innerlijke en uiterlijke genezing komen.

14 Bevordert met ijver en energie de eendracht met alle gemeenteleden, waaronder vele zwakken zijn, met wie gij geduld moet hebben.

En jaagt naar de algehele toewijding aan God. Dit laatste is kortweg onmisbaar. Want niemand komt ooit tot de zalige aanschouwing Gods [2]), als hij geen ernst maakt met de levensheiliging.

15 Ziet er bij elkander op toe, dat er niemand onder u zij, die de genade Gods ongelovig en lichtzinnig veracht en zich daardoor uitsluit van het heil.

En laat bij niemand een giftige ongeloofsgeest zich ontwikkelen [3]). Dit sticht verwarring in de gemeente en velen zouden daardoor aangetast worden.

16 Laat niemand van u een hoereerder zijn, zoals Ezau

---

1) Naar Jes. 35 : 3.
2) Vgl. voor de aanschouwing Gods: Matth. 5 : 8; Joh. 1 : 18; 1 Joh. 3 : 2.
3) Naar Deut. 29 : 18, doch enigszins gewijzigd.

dat was blijkens zijn verzwagering met de goddeloze en zedeloze heidenvolken van Kanaän.

En evenmin een profaan, onheilig, enkel op het materiële gericht mens, zoals Ezau ook was.

Want hij verkocht voor één spijze zijn eerstgeboorterecht en daarmee zijn delen in Abrahams verbondsrelatie en zegen. Hij maakte Gods heilig verbond met zijn beloften tot een zaak van koophandel [1]).

17 Daarvoor is hij gestraft. Want gij kent het Schriftverhaal, dat ons meedeelt hoe Ezau later, toen hij toch de zegen wilde erven, door Izaäk, onder goddelijke leiding, werd afgewezen [2]).

Voor die afwijzing was reden. Er bestond voor hem geen mogelijkheid het gebeurde ongedaan te maken, hoezeer hij dat ook probeerde met hartstocht, onder hete tranen [3]).

De vreeswekkende heerlijkheid van het Oude Verbond. 12 : 18-21.

12 : 18 Luistert gij dus naar de voorgaande vermaningen, als gelovigen van het Nieuwe Verbond. Gij zijt immers niet genaderd, als eens het bondsvolk bij de Sinaï, tot een tastbaar en brandend vuur, waardoor God Zijn majesteit openbaarde, tot donkerheid, duisternis en stormwind [4]),
19 tekenen van Zijn vreeswekkende heerlijkheid, en tot het geklank van een bazuin, dat het spreken Gods moest voorbereiden, en tot het geluid van de stem des Heren [5]).

Dit laatste was zo adembenemend, zo vreeswekkend voor zondige mensen, dat de Israëlieten onder aan de berg, die het hoorden, verzochten, dat niet verder tot hen gesproken werd [6]).

---

1) Gen. 25 : 29-34.
2) Zie Gen. 27 : 33c.
3) De Statenvertaling verbindt ten onrechte het zoeken in 17b met de zegening in 17a. Toch is het evenmin juist, dat hier de onmogelijkheid van berouw ook bij ernstig zoeken zou zijn geleerd. Ezau had geen echt berouw (vgl. Gen. 27 : 36). Hij zag zijn vroegere daad niet als schuld.
4) De openbaring Gods bij de wetgeving op de Sinaï wordt hier getekend naar Ex. 19 : 16, 18 en Deut. 4 : 11.
5) Vgl. Ex. 19 : 16, 18; Deut. 5 : 23.
6) Deut. 5 : 25-27.

20 Waaruit is deze houding van het volk te verklaren? Zij konden, zondaars die zij zich voelden, dit bevel Gods niet dragen:

Zelfs als een dier de berg, de plaats der tegenwoordigheid Gods, aanraakt, zal het worden gestenigd [1]).

Diep waren zij door dat bevel onder de indruk gebracht van de heiligheid des Heren.

21 En zo ontzaglijk was het verschijnsel van die zelfopenbaring Gods, dat ook Mozes, de middelaar van het verbond, dat niet kon verdragen en sprak:

Ik vrees en sidder van angst [2]).

De grotere heerlijkheid van het Nieuwe Verbond. 12:22-24.

12 : 22 Niet tot de Sinaï zijt gij als Nieuw-Testamentische gelovigen genaderd, maar gij zijt door Christus in contact gekomen met het hemelse Sion, de plaats van Gods genadige tegenwoordigheid [3]), en met die stad waar de levende God woont, Die vandaar leven geeft aan de Zijnen [4]), met het hemelse Jerusalem, dat voor de gelovigen voorwerp is van hoop [5]).

En gij zijt in gemeenschap gekomen met tienduizendtallen van engelen, die in heilige feestvergadering de troon Gods omringen om Hem te dienen [6]).

23 En gij zijt toegetreden tot een plechtige vergadering van gelovigen op aarde, die een bijzondere plaats hebben in de wereld, als erfgenamen van het heil [7]), wier namen zijn geschreven in het boek des levens in de hemelen [8]).

---

1) Ex. 19 : 13.

2) Een zinspeling op de geschiedenis van het gouden kalf (Deut. 9 : 19).

3) Vgl. Ps. 74 : 2; Jes. 2 : 3; 8 : 18.

4) In het O.T. lag om het centrum, de Sionsberg, de stad Gods heengebouwd.

5) Het aardse Jerusalem, de stad van de grote Koning (Ps. 48 : 3; Ps. 122), was afbeelding van de hemelstad (Openb. 3 : 12; 21 : 2; Hebr. 11 : 10, 16; 13 : 14).

6) Openb. 5 : 11-12. Het woord „feestvergadering" kan ook bij de gemeente van vs 23 genomen worden.

7) Israël als „eerstgeborene", vgl. Ex. 4 : 22; in het N.T. zijn het de gelovigen (Rom. 8 : 17).

8) Dit beeld drukt de gedachte uit van de voorbeschikking tot het heil (Luc. 10 : 20; Phil. 4 : 3; Openb. 3 : 5).

En gij zijt gekomen tot God, de Rechter en Helper van allen, die in nood zijn [1]).

En gij zijt één geworden met de vromen, die in het geloof gestorven zijn en door Christus de volmaakte gemeenschap met God hebben bereikt [2]).

24 En gij zijt in geloofscontact gekomen met Jezus, de Middelaar van een nieuw verbond, en met Zijn zoenbloed, op Golgotha gestort, dat u verzoent en reinigt.

Daarvan gaat een krachtiger prediking uit dan van Abels bloed. Het laatste getuigde van de goddeloosheid der mensen en riep om wraak tot God [3]). Jezus' middelaarsbloed spreekt van Gods genade en van vergeving.

Een laatste waarschuwing tegen afval. 12 : 25-29.

12 : 25 In het gezegde liggen ernstige consequenties voor u. Gij met uw grotere voorrechten moet toezien, dat ge Hem niet afwijst, Die in de Nieuwe Bedeling spreekt door de Zoon.

Voor deze waarschuwing tegen afval is reden.

Want de Israëlieten zijn de goddelijke straf niet ontkomen, toen zij in ongeloof Hem verwierpen, Die Zijn openbaring nog slechts door Mozes en op aarde deed horen. Hoeveel te meer zullen wij aan het gericht Gods vervallen, als wij ons in onbekeerlijkheid afkeren van Hem, Die uit de hemelen en door Christus spreekt.

26 Toen heeft bij de wetgeving op de Sinaï Zijn stem de aarde doen wankelen [4]), thans geldt echter wat Hij door de profeet beloofd heeft:

Nog eenmaal — dat is voor de laatste maal —
zal Ik niet alleen de aarde bewegen,
zoals dat geschiedde in de Oud-Testamentische tijd,
maar Ik zal met Christus' komst
ook de hemel in beweging brengen [5]).

---

1) Vgl. Ps. 68 : 6.
2) Er is een eenheid tussen de strijdende en de triomferende kerk.
3) Zie Gen. 4 : 10.
4) Ex. 19 : 18; Richt. 5 : 4; Ps. 68 : 9.
5) Naar Hagg. 2 : 7. De beweging is met Christus' eerste komst begonnen en deze is inleiding op de wereldondergang bij Zijn wederkomst.

27 Wat is nu Gods bedoeling met die aangekondigde wereldramp? De woorden „nog eenmaal" wijzen op een verandering der dingen, die in zichzelf wankel zijn, omdat zij slechts geschapen dingen zijn en daardoor in hun voortbestaan geheel afhankelijk van Gods wil.

Deze verandering is slechts in schijn een ramp. Ze heeft plaats, opdat blijve, wat niet wankel is: het Koninkrijk Gods en de onverliesbare zegen daarvan.

28 En nu de conclusie voor onze levenshouding. Omdat wij de belofte hebben van een onwankelbaar Koninkrijk Gods, dat Hij gaat vestigen met Christus' wederkomst, is het onze roeping, Hem dank te betuigen.

Door die dank moeten wij God vereren op een wijze, die Hem welbehagelijk is, dat is met eerbied en ontzag.

29 Maakt ernst met deze waarschuwing tegen afval en deze opwekking om Hem te dienen. Want voor allen, die Zijn heil versmaden, bewijst God Zich een verterend vuur[1]).

Broederliefde en reinheid van wandel. 13 : 1-7.

13 : 1 Laat de broederlijke liefde, vroeger in tijd van vervolging betoond, niet verslappen, maar standhouden.

2 Eén bepaalde uiting van broederliefde, en wel de gastvrijheid, moogt gij vooral niet verwaarlozen. Want de heilige geschiedenis toont, dat herbergzaamheid niet onbeloond blijft. Mannen als Abraham en Lot hebben daardoor, zonder dat zij het wisten, engelen geherbergd [2]).

3 Gedenkt de gevangenen en leeft zo met hun lot mee, alsof gijzelf met hen gevangen waart [3]).

Denkt aan hen, die mishandeld worden, als mensen, die ook zelf een lichaam hebt en wie straks hetzelfde lot kan treffen.

4 Het huwelijk moet in ere en heilig gehouden worden bij allen, gehuwden en ongehuwden, en het huwelijksbed moet onbezoedeld blijven.

---

1) Deut. 4 : 24.

2) Gen. 18 en 19; vgl. Manoah (Richt. 13).

3) Men kon helpen door bezoek, het brengen van voedsel, door ze vrij te kopen en door het gebed.

Miskent deze eis niet. Want Gods gericht zal gaan over hen, die door hoererij en echtbreuk aan de heiligheid van het huwelijk tekort doen.

5 Uw handel en wandel moet onbaatzuchtig zijn, vrij van die andere hoofdzonde van het heidendom: de geldgierigheid [1]). Ge moet u vergenoegen met wat gij hebt.

Deze roeping is, hoe moeilijk het schijne, toch te volbrengen [2]).

Want God heeft in de Schrift voor soortgelijke omstandigheden gezegd:

Ik zal u — in aardse nood — geenszins begeven
en u stellig niet in de steek laten [3]).

6 Op grond van deze goddelijke belofte kunnen wij goedsmoeds zijn ten aanzien van de toekomst en haar gevaren.

Wij mogen het belijden:
De Here is mij in alle nood een Helper,
ik zal niet vrezen.
Wat zou een zwak en sterfelijk mens
mij voor schade kunnen doen? [4])

7 Houdt de apostelen en andere ambtsdragers in gedachtenis, uw voorgangers, die het Woord Gods tot u gesproken hebben en daardoor de gemeente hebben gesticht.

Let nauwkeurig op het einde van hun vrome levenswandel en neemt hun geloofstrouw tot voorbeeld en volgt ze na.

Houdt u onbesmet van de wereld. 13 : 8-16.

13 : 8 Vallen zo de mensen weg, Christus blijft. Hij is gisteren en heden, in het verleden der kerk en thans in de hemel, Hij is ook in de toekomst eeuwig Dezelfde voor de Zijnen. Hij is dat als hun Here en Herder. Hij is de onveranderlijke inhoud van het Woord, dat ons wordt gebracht.

---

1) Dezelfde combinatie van de zonde tegen het 7de en tegen het 8ste gebod hebben wij in 1 Cor. 5 : 10; Col. 3 : 5; 1 Thess. 4 : 3-7. Ze was kenmerkend voor het toenmalig heidendom.

2) De gemeente had door verbeurdverklaringen tijdens de vervolgingen, offers moeten brengen.

3) Zie Deut. 31 : 6, waar echter de derde persoon wordt gebruikt.

4) Ps. 118 : 6.

9 Houdt u dus bij Christus' Woord en laat u niet daarvan afvoeren door een verscheidenheid van leringen, die met het evangelie strijden.

Voor deze waarschuwing is reden. Want het is goed het hart te laten sterken en zich innerlijk te laten bevestigen door Gods genade in Christus. Dat kan niet door spijzen gebeuren. Wie het hierin zochten, hebben er geen baat bij gevonden [1]).

10 Bij de Christenen kan er geen sprake zijn van offermaaltijden, die betekenis hebben voor de vroomheid.

Wij hebben in Christus' kruis en voorbede een ander altaar. En wel zo een, waarbij ook naar de Oud-Testamentische voorschriften geen plaats is voor een offermaaltijd, zelfs niet voor degenen, die in de tabernakel dienden, dus de priesters [2]).

11 Immers, wat schreef de Mozaïsche wet in dezen voor?

Van de stier en de bok, die op de Grote Verzoendag geofferd werden, werd het bloed door de hogepriester naar het heilige der heiligen gebracht, om de zonde van volk en priesterschap te verzoenen. Het lichaam van deze dieren werd niet door de priesters gegeten: het was er te heilig voor. Dit vlees werd buiten de legerplaats verbrand [3]).

12 Zulk een offer was nu ook het offer van Christus.

Daarom — omdat het tegenbeeld aan het Oud-Testamentisch beeld moest beantwoorden — heeft ook Jezus geleden buiten de poort van Jerusalem, uitgestoten uit de Israëlietische gemeenschap.

En dat geschiedt met het doel om door Zijn eigen

---

[1]) Van de vele opvattingen over deze moeilijke verzen blijft o.i. slechts de keuze tussen het denken aan de practijken, door Paulus in Rom. 14 en 1 Cor. 8 en 10 besproken, òf het deelnemen aan cultische maaltijden, bij het Jodendom in de verstrooiing in gebruik. Beide practijken stonden in verband met „spijzen" en betekenden factisch het vermengen van het Christendom met gebruiken en leringen, die aan het evangelie vreemd waren.

[2]) Alleen de priesters mochten eten van het vlees van zond- en schuldoffers (Lev. 7 : 6; 10 : 17, 18). Deze regel gold niet voor zondoffers van hogere rang, door welke de priesters zelf verzoend moesten worden. Daarop ziet Hebr. 13 : 10-11.

[3]) Lev. 16 : 27.

bloed Zijn volk van zondesmet te reinigen en met God in gemeenschap te brengen.

13 Uit dit karakter van Jezus' offer volgt wat voor ons levensgedrag. Omdat Hij zó leed, daarom moeten wij, die Zijn naam dragen, in het geloof tot Hem gaan. Dat sluit in een uitgaan „buiten de legerplaats", een breken met de wereld en haar bekoring en een aanvaarden van de smaad, die zulk een breuk meebrengt.

14 En waarom die noodzaak om smaad te dragen? Omdat wij maar pelgrims zijn. Wij hebben hier op aarde — in Jerusalem of Rome — geen blijvende stad. De stad, die wij zoeken, komt nog. Het is het nieuwe Jerusalem.

15 Laten wij dan door Christus, Die onze toewijding moet heiligen [1]), Gode aldoor een lofoffer brengen, na het zoenoffer, dat Christus bracht.

En waarin bestaat dat lofoffer? In de vrucht van onze lippen, in het dankbaar belijden van Gods naam [2]).

16 En verwaarloost daarnaast het belijden door daden niet: de weldadigheid en de mededeelzaamheid jegens behoeftigen. Want in tegenstelling met de Oud-Testamentische offers heeft God in zulke offers des harten behagen. En om Zijn oordeel moet het ons toch allereerst te doen zijn.

Slotvermaningen en groeten. 13 : 17-25.

13 : 17 Gehoorzaamt uw voorgangers, die u ambtelijk hebben te leiden, en onderwerpt u aan het Woord Gods, dat zij u brengen, en het opzicht, dat zij oefenen.

Gij zijt dat verplicht terwille van hun werk. Want zij zijn de wachters, die waken over uw zieleheil, en zij zullen daar eens rekenschap van moeten afleggen.

Maakt gij nu door uw houding, dat zij die verantwoording met vreugde kunnen doen en niet onder veel zuchten over uw gebreken. Want dat zou u geestelijk niet ten goede komen.

18 Bidt voor ons, mijn ambtsbroeders en mij. Voor deze

---

1) Zie Rom. 1 : 8; Col. 3 : 17; 1 Petr. 2 : 5.
2) Hebr. 13 volgt hier weer de Griekse vertaling van Hos. 14 : 3.

opwekking is reden, omdat wij vertrouwen, dat wij een goed geweten hebben, terwijl wij in alles de rechte weg willen bewandelen, zonder verkeerde bij-motieven. Daarom is voor wantrouwen bij u geen reden.

19 Met te groter klem spoor ik u aan, deze voorbede voor mij en mijn werk te oefenen, opdat de belemmering worde weggenomen en ik te eerder door Gods genade tot u terug kan keren [1]).

20 Moge de God van alle heil en vrede u bevestigen in alle goed. Hij is het, Die onze Here Jezus, de grote Herder der schapen, uit het dodenrijk heeft opgevoerd [2]).

En dat geschiedde door lijden en dood heen, door het storten van het bloed, dat een eeuwig verbond tussen God en Zijn volk moest grondvesten.

21 Deze God van genade geve u standvastigheid in goede werken om Zijn wil te volbrengen. Moge Hijzelf in ons bewerken wat Hem welgevallig is door Jezus Christus.

Hem, de Werker en de Schenker van het heil, zij de glorie en lof in alle eeuwigheid. Amen.

22 Ik wek u ertoe op, broeders, om het woord van vermaning, dat ik u in deze brief deed toekomen, aan te nemen. Ik heb mij immers met opzet bij mijn schrijven tot de hoofdzaken beperkt.

23 Verneemt bij dezen, dat onze broeder Timotheüs [3]) uit de gevangenschap is losgelaten [4]).

Als hij spoedig komt, zal ik u tezamen met hem bezoeken. Anders kom ik alleen bij u.

24 Brengt mijn groeten over aan al de voorgangers van de gemeente, waartoe gij behoort, en aan al de gelovigen, die er lid van zijn.

De broeders en geloofsgenoten, die uit Italië afkomstig zijn [5]), laten u groeten.

25 De genade Gods sterke u allen.

---

1) Wat hem weerhield, weten wij niet. Hij zat niet gevangen.

2) Naar Jes. 63 : 11, waar de Here Mozes, de herder, uit de Rode Zee opbrengt.

3) De bekende medewerker van Paulus zal wel bedoeld zijn (Hand. 16 : 1 e.v.; Rom. 16 : 21).

4) Andere vertaling: is afgereisd.

5) Andere opvatting: in Italië woonachtig. De auteur zou zich dan ook in Italië hebben bevonden.

INHOUD.

Pag.

Ter inleiding 5
§ 1: De Brief aan de Hebreeën in de kerk . . . 5
§ 2: Vorm van de brief 6
a. Taal en stijl 6
b. Hebreeën geen vertaling uit het Hebreeuws . 7
c. Verhandeling, brief of preek? 7
§ 3: Schrijver 8
§ 4: Lezers 11
a. Christenen uit de Joden of uit de heidenen? . 11
b. Woonplaats der lezers 12
§ 5: Datering van de brief 14
§ 6: Gedachtengang en strekking van de brief . . 14
a. De gedachtengang 14
b. De strekking 17
§ 7: Betekenis 20

I. ONDERWIJZEND DEEL (1 : 1—10 : 18)

Christus' glorie boven die van het Oude Verbond. 1 : 1-4 . . 23
De Zoon boven de engelen. 1 : 5-14 24
Trouw blijven aan het gehoorde Woord is eis. 2 : 1-4 . . 25
Jezus beneden de engelen gesteld. 2 : 5-18 26
Jezus boven Mozes verheven. 3 : 1-6 29
Gevaar van afval. 3 : 7-19 30
De rust die God geeft. 4 : 1-13 32
Vertrouwt op de grote Hogepriester. 4 : 14-16 . . . 34
Jezus: de ware Hogepriester. 5 : 1-10 34
De stompzinnigheid der lezers. 5 : 11-14 36
Geen verachtering of afval. 6 : 1-8 37
Volharding in de hoop. 6 : 9-12 39
De eed aan Abraham. 6 : 13-20 39

Melchizédek groter dan Levi. 7 : 1-10 40
Aäron moet voor Christus wijken. 7 : 11-17 42
Christus hoger dan Aäron. 7 : 18-25 43
De ons passende Hogepriester. 7 : 26-28 45
Jezus Hogepriester van het hemels heiligdom. 8 : 1-5 . . 46
Jezus Hogepriester van een beter verbond. 8 : 6-13 . . 47
Tweeërlei heiligdom: op aarde en in de hemel. 9 : 1-10 . . 49
Christus' volmaakte offer. 9 : 11-14 52
De noodzakelijkheid van Christus' offer. 9 : 15-22 . . . 53
De algenoegzaamheid van Christus' offer. 9 : 23-28 . . . 55
De krachteloosheid der wet. 10 : 1-4 56
Christus' offer effectief. 10 : 5-10 56
Christus' offer definitief. 10 : 11-14 58
Schriftbewijs voor de volkomenheid van Christus' offer. 10 : 15-18 58

II. VERMANEND DEEL (10 : 19—13 : 25)

Volharding in geloof, hoop en liefde. 10 : 19-25 . . . 60
Gods oordeel over afval. 10 : 26-31 61
Hernieuwt de oude volharding des geloofs. 10 : 32-39 . . 62
Geloofsgetuigen in de historie. 11 : 1-40 63
Aard en kracht van het geloof. 11 : 1-3 63
Het geloof bij Abel, Henoch en Noach. 11 : 4-7 . . 64
Het geloof in het leven der aartsvaders. 11 : 8-12 . 65
Het geloof in het sterven der aartsvaders. 11 : 13-16 . 67
Het geloof bij de aartsvaders afzonderlijk. 11 : 17-22 . 68
Het geloof bij Mozes en de zijnen. 11 : 23-26 . . 69
Het geloof bij Mozes en Israël. 11 : 27-31 . . . 70
Geloofsbetoon in de latere historie. 11 : 32-40 . . 71
Volharding is nodig. 12 : 1-3 73
De goddelijke opvoeding. 12 : 4-11 74
Nieuwe waarschuwing tegen afval. 12 : 12-17 76
De vreeswekkende heerlijkheid van het Oude Verbond. 12 : 18-21 77
De grotere heerlijkheid van het Nieuwe Verbond. 12 : 22-24 . 78
Een laatste waarschuwing tegen afval. 12 : 25-29 . . . 79
Broederliefde en reinheid van wandel. 13 : 1-7 . . . 80
Houdt u onbesmet van de wereld. 13 : 8-16 81
Slotvermaningen en groeten. 13 : 17-25 83